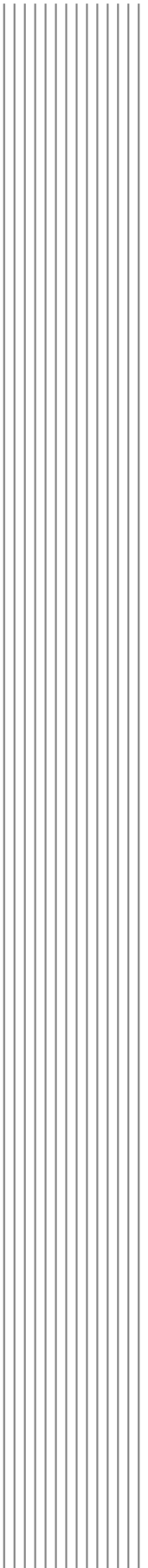

7

Uppföljning av budget- året 1995/96

7 Uppföljning av budgetåret 1995/96

I och med den reformerade budgetprocessen redovisas en uppföljning av föregående budgetår i budgetpropositionen.

Inledningsvis kommenteras årsredovisningen för staten för budgetåret 1995/96.

Statens garantiåtaganden presenteras i avsnitt 7.2. Statsbudgetens utfall budgetåret 1995/96 kommenteras i avsnitt 7.3. Den avgiftsfinansierade verksamheten i staten redovisas samlat i avsnitt 7.4.

En samlad bild av revisionens iakttagelser avseende budgetåret 1995/96 ges i avsnitt 7.5. I anslutning härtill redovisas en sammanställning av de myndigheter som erhållit invändningar i sin revisionsberättelse. Vidare sammanfattas i avsnitt 7.6. den s.k. EA-värderingen.

Slutligen presenteras i avsnittet 7.7 en samlad och översiktlig redovisning av utvecklingen inom statsförvaltningen.

7.1 Årsredovisning för staten

Regeringen är enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ålagd en redovisningsskyldighet inför riksdagen. Redovisningen sker bl.a. i form av en årsredovisning för staten. Syftet med redovisningen är att ge en fullständig och rättvisande bild av den verksamhet som bedrivs i staten samt statens skulder och övriga ekonomiska förpliktelser. Årsredovisningen skall enligt lagen omfatta resultaträkning, balansräkning, finansieringsanalys samt utfall på statsbudgetens inkomstitlar och anslag. Årsredovisningen för staten anseende budgetåret 1995/96 redovisas kortfattat i innevarande avsnitt. Årsredovisningen återfinns i sin helhet i bilaga 5.

Tidpunkt och formen för överlämnandet av årsredovisningen för staten till riksdagen kommer att övervägas inför kommande år.

Årsredovisningen baseras på ett underlag utarbetat av Riksrevisionsverket. Visst utvecklings- och förbättringsarbete kvarstår för att nå tillfredsställande kvalitet i årsredovisningen.

I det följande presenteras några nyckeltal som ger en sammanfattande bild av utvecklingen av statens finanser de senaste åren. Därefter följer de konsoliderade balans- och resultaträkningarna med kortare kommentarer till väsentliga förändringar i förhållande till föregående års årsredovisning.

TABELL 7.1 SAMMANSTÄLLNING NYCKELTAL

MILJARDER KRONOR

	1995/96 (18 MÅN)	1994/95	1993/94
Statens nettoförmögenhet	-1 038	-1 040	-924
Statens inkomster	817	423	377
Statens utgifter	958	579	554
Statsbudgetens underskott	141	156	177
Statsskulden	1 408 ¹	1 369	1 177

1. Elimineringar på 3 miljarder kronor har gjorts för Riksförsäkringsverkets och Riksgäldskontorets innehav av obligationer.

Statens nettoförmögenhet är fortsatt negativ. Viss förbättring har dock skett, men denna beror i huvudsak på förändrade redovisningsprinciper. Det statliga järnvägsnätet har invärderats och statens aktier har omvärderats i årets bokslut. Dessa båda faktorer har ökat de statliga tillgångarnas värde i balansräkningen. Samtidigt har statsskuldens ökning påverkat förmögenheten negativt.

**TABELL 7.2 KONSOLIDERAD BALANSRÄKNING
FÖR DEN JURIDISKA ENHETEN STATEN**

MILJONER KRONOR

TILLGÅNGAR	BOKFÖRDA VÄR- DEN 1996-12-31	BOKFÖRDA VÄR- DEN 1995-06-30
Omsättningstillgångar	74 020,7	86 886,7
Periodavgränsningsposter	49 326,2	41 526,7
Anläggningstillgångar	425 357,8	346 098,9
Summa tillgångar	548 704,6	474 512,4
Kortfristiga skulder	34 029,7	38 922,8
Periodavgränsningsposter	118 675,2	90 077,1
Långfristiga skulder	26 803,7	16 970,7
Statsskulden	1 407 709,4	1 368 624,1
Nettoförmögenhet	-1 038 513,4	-1 040 082,2
Summa skulder och eget kapital	548 704,6	474 512,4
Ansvarsförbindelser	757 848,0	642 046,0

Kommentarer till balansräkningen

De stora förändringarna på balansräkningens tillgångssida är en konsekvens av ändrade redovisningsprinciper. Detta har i första hand påverkat posten anläggningstillgångar. Aktier och andelar i dotterföretag har i år invärderats enligt kapitalandelsmetoden. Detta har medfört en högre värdering jämfört med tidigare år. Den andra förändringen som påverkar tillgångsmassan är aktiveringen av järnvägsbanor.

**TABELL 7.3 KONSOLIDERAD RESULTATRÄKNING
FÖR DEN JURIDISKA ENHETEN STATEN**

MILJONER KRONOR

	1995/96 (18 MÅN)	1996 (12 MÅN)	1994/95 (12 MÅN)
Intäkter			
Skatter m.m.	882 076,0	644 107,0	544 426,2
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	90 309,0	59 440,5	37 659,9
Intäkter av bidrag	55 602,2	36 278,3	37 426,5
Summa intäkter	1 027 987,2	739 825,8	619 512,6
Transfereringar och bidrag	792 280,4	534 738,7	532 559,7
<i>Intäkter efter avdrag för transfereringar och bidrag</i>	<i>235 706,8</i>	<i>205 087,1</i>	<i>86 952,9</i>
Kostnaderna för statens egna verksamhet	232 092,8	160 649,2	169 473,5
<i>Resultat före refinansiella poster</i>	<i>3 614,0</i>	<i>44 437,9</i>	<i>-82 520,6</i>
Finansiella intäkter och kostnader			
Resultat av andelar i dotter- och intresseföretag	8 373,8	8 373,8	
Finansiella intäkter	193 545,0	105 459,9	71 526,8
Finansiella kostnader	290 342,4	203 391,7	178 348,2
Summa	-88 423,6	-89 558,0	-106 821,4
<i>Årets underskott</i>	<i>-84 809,6</i>	<i>-45 120,1</i>	<i>-189 342,0</i>

Kommentarer till resultaträkningen

Som förberedelse för omläggningen av budgetåret till kalenderår fr.o.m. år 1997 omfattar resultaträkningen både en räkenskapsperiod på 18 månader och kalenderåret 1996. I kommentarerna nedan jämförs de båda 12-månadersperioderna, kalenderåret 1996 och budgetåret 1994/95.

Förändringar i 1996 års resultat jämfört med 1994/95 beror främst på höjda skatteintäkter p.g.a. importmoms från EU-medlemsstater, höjda avgifter och EU-bidrag samt försäljning av del av Nordbanken. Vad gäller kostnaderna noteras en ökning av statens totala personalkostnader. Den största delen av denna ökning hänförs till Polisväsendet där man gjort en avsättning för framtida pensionskostnader på 1 miljard kronor, som hänförs till gjorda pensionsåtaganden i samband med personalneddragningar.

Sammanfattningsvis kan sägas att statens resultat förbättrades jämfört med föregående år. Underskottet för 18 månadersperioden 1995/96 blev 85 miljarder kronor. För kalenderåret 1996 blev underskottet 45 miljarder kronor, vilket innebär en minskning med 144 miljarder kronor jämfört med perioden 1994/95.

7.2 Garantier

Riksdagen har godkänt regeringens förslag om en ny modell för garantihanteringen i staten. Den nya modellen innebär att risken i varje garantiengagemang eller grupp av engagemang beräknas och att garantin prissätts i form av en årlig avgift för garantin. Till den del avgifter inte erhålls från garantitagaren är det frågan om en statlig subvention. En sådan subvention avses belasta ett anslag.

Modellen har införts för nya garantier under år 1997. Införandet av modellen för den gamla garantistocken påbörjas under år 1998.

Modellen innebär att avgiftsintäkter, och i förekommande fall anslagsmedel, reserveras på ett konto i Riksgäldskontoret. Eventuella återvinningar tillförs garantireserven som finansierar infrianden, administration och andra utgifter. En obegränsad kredit kopplas till kontot. Regeringen anser att Sida bör ges resultatansvar för garantier inom sitt område, dvs. bistånd. Riksgäldskontorets ansvar skall inte heller omfatta insättningsgarantin för kontoinsättning i bank och värdepappersinstitut.

Riksgäldskontoret har för närvarande ett uppdrag att göra en inventering av alla redan utfärdade garantier, förutom export-, bistånds- och bostadsgarantier. Inventeringen skall möjliggöra en beräkning av det subventionsvärde och den förlustrisk som finns i den gamla stocken av garantier. Detta värde bör sedan föras upp på anslag inom respektive utgiftsområde.

Riksgäldskontoret har ännu inte slutfört inventeringen, vilket innebär att subventionsvärdena och förlustriskerna inte är kända. De anslag som finns uppförda på statsbudgeten under år 1997 för finansiering av infrianden av garantier bör därför finnas kvar även under år 1998.

Redovisning av statliga garantier m.m. för redovisningsperioden 1995/96

Nedan följer en redovisning av statliga garantier per den 31 december 1996. De redovisade uppgifterna för verksamheten avser redovisningsperioden 1995/96. Garantier i utländska valutor redovisas till den kurs som gällde den 31 december 1996. I redovisningen ingår uppgifter om statens ansvarsförbindelser i form av kreditgarantier och borgen, grundförförbindelser samt kapitaltäckningsgarantier. En kreditgaranti är ett statligt borgensåtagande som oftast gäller som för egen skuld. En grundförförbindelse är ett åtagande att betala ett bestämt belopp för att undvika likvidation eller se till att garantimottagarens kapital hålls intakt.

Kapitaltäckningsgarantin är ett åtagande som omfattar garantimottagarens totala utlåning. Därutöver inkluderas statens garanti för insättningar i bank och vissa värdepappersinstitut utfärdade genom insättningsgarantinämnden.

Garanterad kapitalsskuld

Den garanterade kapitalsskulden per den 31 december 1996 var 653,9 miljarder kronor vilket är 478,7 miljarder kronor mer än året innan. I sifferuppgifterna nedan redovisas räkenskapsåret 1994/95 inom parentes. Ökningen beror i huvudsak på införandet av insättningsgarantin samt att Riksgäldskontoret, till skillnad från tidigare, redovisar värdet på kapitaltäckningsgarantierna till SBAB och Venantius AB för bolagens totala utlåning på 90 miljarder kronor. Drygt 99 procent av den garanterade kapitalsskulden hänför sig till Insättningsgarantinämnden 407,4 (0,0) miljarder kronor, Riksgäldskontoret 169,4 (75,6) miljarder kronor, Exportkreditnämnden 38,4 (41,2) miljarder kronor, Statens bostadskreditnämnd 24,7 (23,6) miljarder kronor, Finansdepartementet 11,7 (12,3) miljarder kronor och länsstyrelserna 1,3 (1,7) miljarder kronor.

Antalet utställda garantier

Det fanns drygt 40 000 utställda garantier per den 31 december 1996 och medelvärdet för kapitalsskulden per garanti är ungefär 6 miljoner kronor. Den minsta enskilda garantin är på 100 kronor och den största uppgår till 91 miljarder kronor. De myndigheter som utfärdat det största antalet garantier är Statens bostadskreditnämnd 22 000, länsstyrelserna 8 000 och Exportkreditnämnden 10 000 garantier. Dessa står för 99 procent av det totala antalet kreditgarantier.

Övriga myndigheter och departement har tillsammans knappt 500 garantier.

Utgifter till följd av infriade garantier

Utgifterna till följd av infriade garantier under redovisningsperioden 1995/96 uppgår till 2 366,1 (1 489,9) miljoner kronor, vilket motsvarar 0,4 procent av den totala kapitalsskulden. Den största andelen infriade garantier redovisas av Statens bostadskreditnämnd med 1 627,5 (472,8) miljoner kronor och Exportkreditnämnden med 714,3 (978,5).

Inkomster från lämnade garantier

Inkomster från garantiavgifter redovisningsperioden 1995/96 uppgår till 2 285,5 (1 157,3) miljoner kronor, eller 0,3 procent av den totala kapitalsskulden. Inkomsterna genereras främst av Insättningsgarantinämnden 966,4 (0,0) miljoner kronor, Exportkreditnämnden 823,3 (709,9) miljoner kronor, Riksgäldskontoret 249,6 (244,0) miljoner kronor och Statens bostadskreditnämnd 183,9 (106,9) miljoner kronor.

Inkomster till följd av återbetalning av infriade garantier uppgår till 1 915,5 (807,2) miljoner kronor eller 0,3 procent av den totala kapitalsskulden. Dessa inkomster härrör främst från Exportkreditnämnden 1 870,8 (788,1) miljoner kronor.

TABELL 7.4 STATLIGA GARANTIER

MILJONER KRONOR

GARANTIER UTFÅRDADE AV	GARANTERAD KAPTALTALSKULD 31 DECEMBER 1996	UTGIFTER TILL FÖLJD AV INFRIADE GARANTIER	INKOMSTER FRÅN GARANTIAVGIFTER	INKOMSTER TILL FÖLJD AV ÅTER BETALNINGAR AV TIDIGARE INFRI- ADE GARANTIER	GARANTIRAM
Insättningsgarantinämnden	407 393,9	0,0	966,4	0,0	–
Riksgäldskontoret	169 425,9	0,0	249,6	0,0	182 074,7
Exportkreditnämnden	38 369,0	714,3	823,3	1 870,8	74 000,0
Statens bostadskreditnämnd	24 690,4	1 516,6	183,9	38,7	24 690,4
Finansdepartementet	11 651,5	0,0	0,0	0,0	11 651,5
Länsstyrelserna	1 266,3	43,2	27,8	4,6	2 176,0
Bankstödsnämnden	0,0	0,0	33,9	0,0	0,0
Övriga	1 048,9	92,0	0,6	1,4	2 718,3
Totalsumma	653 845,9	2 366,1	2 285,5	1 915,5	-¹

Källa: Riksrevisionsverket

1. Någon summering är inte meningsfull eftersom garantiramen för insättningsgarantinämnden alltid motsvaras av storleken på insättningarna. För övriga myndigheter gäller angivna garantiram som tak.

Det ekonomiska utfallet av verksamheten

Summan av inkomsterna från garantiavgifter och återbetalningar för tidigare infriade garantier har i förhållande till utgifterna för infriade garantier resulterat i ett nettoöverskott på 1 834,9 miljoner kronor för redovisningsperioden 1995/96. Föregående budgetår visade ett nettoöverskott på 474,6 miljoner kronor.

Sammanställning av statliga garantier

Tabellen nedan visar i sammandrag kapitalskulden för samtliga statliga garantier per den 31 december 1996 samt inkomster och utgifter för statliga garantier under redovisningsperioden 1995/96.

7.3 Statsbudgetens utfallet 1995/96

En utförlig genomgång av statsbudgetens utfall budgetåret 1995/96 gjordes i årets ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150, avsnitt 5.7 Utgiftstak för den offentliga sektorn). Därför görs i denna proposition endast en kortare genomgång.

Utfallet av statsbudgeten

Utfallet av statsbudgetens inkomster blev 817 miljarder kronor. Jämfört med budgetförslaget ökade inkomsterna med 86 miljarder kronor. Utgifterna uppgick 958 miljarder kronor, vilket är 12 miljarder kronor högre än statsbudgeten. Underskottet blev därmed 141 miljarder kronor, vilket är en förbättring med 74 miljarder kronor vid jämförelse med beräkningen i statsbudgeten.

Statsbudgetens inkomster och utgifter har justerats upp med 8 miljarder kronor till följd av nya regler beträffande inbetalning av mervärdesskatt fr.o.m. år 1996. I statsbudgeten redovisades dessa inkomster i

posten Beräknat tillkommande utgiftsbehov, netto på utgiftssidan. Beslutet om nya utjämnings- och bidragssystem vad gäller kommuner och landsting innebär en ökning av såväl inkomster som utgifter med ca 40 miljarder kronor.

Inkomster

Skatterna ökade under budgetåret med knappt 72 miljarder kronor, varav mervärdesskatten svarade för 37 miljarder kronor. Ökningen är främst en följd av ett nytt system för reglering av mervärdesskatt och nytt bidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting. Denna ökning påverkar dock inte statsbudgetens saldo eftersom motsvarande belopp belastar utgiftssidan.

Inkomstskatterna från juridiska personer ökade med drygt 15 miljarder kronor, främst beroende på att fastighetsskatt på kommersiella lokaler återinfördes fr.o.m. år 1996 och att fastighetsskatt infördes även på industrifastigheter.

Inkomsterna av socialavgifter och allmänna avgifter ökade med knappt 12 miljarder kronor. Av ökningen svarade den särskilda löneskatten för 5 miljarder kronor. Av detta belopp avser knappt 4 miljarder kronor särskild löneskatt på den pensionsskuld som Posten AB, Telia AB och Vattenfall AB övertagit från de förutvarande affärsverken. Arbetsmarknadsavgiften ökade med drygt 4 miljarder kronor på grund av att avdragen för utbildningsvikariat och stöd för nyanställningar (RAS) blev lägre än beräknat.

Fysiska personers inkomstskatt minskade med knappt 9 miljarder kronor främst beroende på kommunalskatteutbetalningarna för år 1996. Utbetalningarna fastställdes hösten 1995 och baserades på en beräknad lönesumma som var högre än den som låg till grund för statsbudgetens beräkningar.

Inkomsterna av försåld egendom ökade med knappt 14 miljarder kronor, vilket främst beror på försäljning och inlösen av aktier i Nordbanken.

Utgifter

Utgifterna ökade jämfört med statsbudgeten totalt med knappt 12 miljarder kronor. Ökningen beror framför allt på effekten av de nya statsbidrags- och utjämningsystemen för kommuner och landsting, som kommenterats under skatteinkomster. Detta är

en redovisningsteknisk förändring. En annan förklaring är att utgifterna för bidrag till arbetslöshetsersättning ökade liksom utgifterna inom infrastrukturområdet. Den tidigare av dessa båda förändringar beror på att sysselsättningen utvecklades mindre gynnsamt är prognostiserat. Utgifterna minskade främst inom försvarsdepartementets område. Minskningen är dock till största delen av redovisningsteknisk natur och föranleds av ändrade regler för finansiering av förskott till leverantörer.

TABELL: 7.5 STATSBUDETENS UTFALL BUDGETÅRET 1995/96

MILJONER KRONOR

	STATS- BUDGET	TILLÄGGS- BUDGET	MER- UTGIFTER	SUMMA	UTFALL	AVVIKELSE MOT STATSBUDGET
Statsbudgetens inkomster						
Skatter m.m.	673 143	40 245		713 388	744 806	71 663
varav						
4 Mervärdesskatt	176 483	19 000		195 483	213 712	37 229
2 Juridiska personers inkomstskatt	58 525			58 525	73 674	15 149
3 Socialavgifter	248 056			248 056	259 758	11 702
1 Fysiska personers inkomstskatt	33 733			33 733	25 126	-8 607
5 Övriga skatter	156 346	21 245		177 591	172 536	16 190
Inkomster av statens verksamhet	34 881			34 881	41 408	6 526
Inkomster av försåld egendom	81			81	13 881	13 800
Återbetalning av lån	9 331			9 331	5 596	-3 735
Kalkylmässiga inkomster	-2 045			-2 045	-2 348	-303
Bidrag m.m. från EU	9 563	367		9 563	7 798	-1 765
Extraordinära medel från EU	6 100			6 100	5 838	-262
Summa	731 053	40 612		771 298	816 978	85 925
Statsbudgetens utgifter						
Statschefen och regeringen	2 886	1 000	2	3 888	2 844	-42
Justitiedepartementet	29 196	27	2	29 225	29 357	161
Utrikesdepartementet	24 035	112	0	24 147	23 556	-479
Försvarsdepartementet	63 746	-17 971	44	45 819	44 896	-18 850
Socialdepartementet	261 562	-112	38	261 488	257 268	-4 294
Kommunikationsdepartementet	35 953	233		36 186	43 889	7 936
Finansdepartementet	112 416	40 773 ²		153 189	147 620	35 204
Utbildningsdepartementet	57 230	3 466		60 696	56 497	-733
Jordbruksdepartementet	18 738	531		19 269	15 778	-2 960
Arbetsmarknadsdepartementet	136 827	613		137 440	145 260	8 433
Kulturdepartementet	6 914	122	3	7 039	6 918	4
Näringsdepartementet	50 335	1 376		51 711	51 750	1 415
Civildepartementet	4 038	16	4	4 058	4 064	26
Miljödepartementet	2 658	1 061		3 719	2 923	265
Riksdagen och dess myndigheter	1 185	39		1 224	1 183	-2
Räntor på statsskulden	132 000			132 000	123 758	-8 242
Oförutsedda utgifter	1			1	7	6
Minskning av anslagsbehållning	1 000			1 000	0	-1 000
Beräknat tillkommande utgifts- behov,	5 000 ¹			5 000	0	-5 000
Summa	945 720	31 285	92	977 097	957 567	11 847
Statsbudgetens saldo	-214 667	9 327	-92	-205 799	-140 589	74 078

Räntorna på statsskulden minskade jämfört med statsbudgeten med drygt 8 miljarder kronor beroende på en lägre räntenivå än som antogs i budgetpropositionen. Andra faktorer som påverkat ränteutgifterna är över/under-kurser vid emission, realiserade valutavinster/förluster på lån i utländsk valuta samt kursförluster/vinster vid uppköp av obligationslån.

Bilaga 5 Årsredovisning för staten för budgetåret 1995/96 innehåller tabeller med detaljerat utfall per anslag och inkomsttitel samt en sammanställning per departementsområde av besparingar och reservationer respektive överföringsbelopp.

7.4 Avgiftsbelagd verksamhet

De totala avgiftsintäkterna har under perioden 1992/93 till år 1996 ökat från drygt 33 miljoner kronor till knappt 40 miljoner kronor. Utvecklingen redovisas i tabell 7.6.

Att avgiftsintäkterna för budgetåret 1993/94 är betydligt lägre än övriga år beror på att ett tiotal myndigheter ombildades till aktiebolag den 1 juli 1993. Bland dessa kan nämnas AMU-gruppen och Byggnadsstyrelsen. Ökningen av avgiftsinkomsterna under budgetåret 1994/95 förklaras av att Försvarets Materielverk avgiftsfinansieras från den 1 juli 1994.

De totala avgiftsintäkterna för år 1996 är i stort sett oförändrade jämfört med budgetåret 1994/95. Ökningen av offentligtliga avgifter förklaras huvudsakligen av att banavgifter (Banverket) inkluderats i den senaste redovisningen. Fler myndigheter än tidigare redovisar intäkter i exportverksamhet och några myndigheter uppvisar en kraftig ökning. Avgifter enligt 4 § avgiftsförordningen har minskat något.

Av de totala avgiftsintäkterna på ca 60 miljarder kronor för budgetåret 1995/96 svarar kundkategorin

statliga myndigheter för 37 miljarder kronor, vilket motsvarar drygt 60 procent av intäkterna. Året innan utgjorde andelen interndebiteringar drygt 70 procent.

Kostnadstäckningsgraden har under budgetåret 1995/96 ökat något både på det offentligtliga området och på uppdragsområdet. Cirka 85 procent av myndigheterna har en kostnadstäckningsgrad på mer än 90 procent. Motsvarande siffra budgetåret 1994/95 var 78 procent.

Den genomsnittliga avgiftsförändringen har under budgetåret 1995/96 varit ca 2 procent för offentligtliga avgifter och ca 1 procent för uppdragsverksamheten. Många myndigheter har behållit avgifterna oförändrade.

Huvuddelen av de offentligtliga avgiftsintäkterna (96 procent) kommer från externa uppdragsgivare. Resterande 4 procent kommer från statliga myndigheter. Avgiftsintäkterna från uppdragverksamheten kommer i huvudsak från interna uppdragsgivare, dvs. statliga myndigheter. Av den totala volymen för uppdragsverksamhet kommer cirka 85 procent från statliga myndigheter. En myndighet, FMV, står för cirka 2/3 av de totala avgiftsintäkterna inom uppdragsverksamheten.

Avgiftsintäkter budgetåret 1998

I myndighetsavsnitten i denna proposition redovisas budgetar för avgiftsbelagd verksamhet som omfattar budgetåret 1998 och beräkningar av den avgiftsfinansierade verksamheten för budgetåren 1999 och 2000. En sammanfattande bedömning av dessa budgetar indikerar att avgiftsintäkterna för budgetåren 1997 och 1998 ligger i nivå med volymen för år 1996.

I kommande budgetpropositioner kommer en samlad redovisning av budgetar för avgiftsfinansierad verksamhet per utgiftsområde att lämnas.

TABELL 7.6 UTFALL AVGIFTSINTÄKTER

MILJONER KRONOR

	1991/92	1992/93	1993/94	1994/95	1996	1995/96 (18 MÅN)
Offentligtliga avgifter	3 351	3 721	4 552	4 364	6 332	9 497
Uppdragsavgifter	29 874	29 708	15 351	33 172	32 705	49 057
Avgifter enligt 4 § Avg. förordningen	130	149	441	738	708	1 062
Summa	33 355	33 578	20 344	38 274	39 745	59 616
varav export	288	327	259	262	358	538

7.5 Revisionens iakttagelser

Revisionens iakttagelser sammanfattas i en årlig rapport till regeringen. Iakttagelserna bygger på revisorernas bedömningar av myndigheternas årsredovisningar, särskilda studier, effektivitetsgranskningar, regeringsuppdrag samt remissyttranden. En utgångspunkt för regeringens beredning av revisionens iakttagelser är att ineffektiv användning eller bristfällig redovisning av statliga medel inte kan accepteras. Det primära ansvaret för att påtalade brister och missförhållanden åtgärdas ligger hos myndigheternas ledning. Om en myndighet erhåller revisionsberättelse med invändning skall myndigheten till regeringen redovisa de åtgärder myndigheten avser att vidta med anledning av invändningen.

I det följande lämnas en sammanfattande redovisning av revisionens iakttagelser med tonvikt på frågor av generell karaktär. En redogörelse av vilka bedömningar regeringen gör med anledning av revisionens myndighetsspecifika iakttagelser samt vilka åtgärder regeringen har vidtagit eller avser att vidta för att undanröja påtalade brister lämnas under respektive utgiftsområde.

Vissa generella iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) konstaterar att den finansiella redovisningen i årsredovisningarna redovisningstekniskt uppvisar en högre kvalitet än under tidigare år. Informationskvaliteten och överskådligheten i den finansiella redovisningen kunde däremot vara väsentligt bättre. Vissa brister i årsredovisningarna kan härledas till otydligheter i bl.a. regleringsbrev och avser främst redovisning av avgiftsfinansierad verksamhet.

Resultatredovisningen har förbättrats hos många myndigheter. Det finns dock fortfarande ett stort antal myndigheter där man ännu inte har nått en godtagbar kvalitetsnivå.

Förordningen (1995:686) om internrevision vid statliga myndigheter reglerar vilka myndigheter som skall inrätta internrevision. Några myndigheter uppfyller kraven enligt förordningen. Enligt RRV:s bedömning är dock revisionsresurserna i flera fall otillräckliga i relation till myndighetens storlek och verksamhet.

RRV har observerat att styrelseledamöter i myndigheter och statliga bolag i många fall inte besitter tillräckliga kunskaper om eller missuppfattar innebörden och omfattningen av det ansvar och de befogenheter som följer med ställningen som styrelseledamot. Detta yttrar sig t.ex. i att de frågeställningar som styrelsen har ansvar för i vissa fall inte i tillräcklig grad uppmärksammas och behandlas av styrelsen. RRV anser därför att regeringen bör informera samtliga styrelseledamöter i statliga myndigheter om vilka förväntningar man ställer på dem och vilka frågor man vill att de särskilt skall bevaka.

Regeringens sammanfattande bedömning

Regeringen ser positivt på den förbättring som kontinuerligt sker av årsredovisningarnas kvalitet men vill samtidigt betona vikten av att påtalade brister i såväl den finansiella redovisningen som i resultatredovisningen åtgärdas. Enligt regeringens bedömning skapar den nya förordningen (1996:882) om myndigheternas årsredovisning m.m. och de förordningsändringar som följer av budgetlagen bättre förutsättningar för en utveckling av kommande årsredovisningar. Senare års utveckling av mål- och resultatdialogen med myndighetsledningarna, som beskrivs närmare i avsnitt 7.7, bör också leda till en förbättrad resultatredovisning.

Regeringen delar revisionens uppfattning om att internrevisionen inte har fungerat som avsågs i förordning (1995:686) om intern revision. Mot bakgrund bl.a. av revisionens iakttagelser kommer en översyn av förordningens tillämpning och ändamålsenlighet att påbörjas under hösten 1997.

Regeringen delar revisionens uppfattning om att styrelseledamöterna bör informeras om styrelsens ansvar och befogenheter samt om vilka frågor ledamöterna särskilt skall bevaka. För närvarande genomförs därför en utbildning av styrelseledamöter i myndigheter med styrelser med fullt ansvar. Vidare har Statskontoret på Finansdepartementets uppdrag utarbetat en vägledning för effektivt styrelsearbete.

Revisionsberättelser med invändningar

RRV och dess revisorer granskar och avger revisionsberättelser för myndigheter, stiftelser, bolag och andra organisationer. Revisionen kan föranleda kritik av varierande grad. Den allvarligaste formen av kritik innebär att revisionsobjektet erhåller revisionsberättelse med invändning. Antalet revisionsberättelser med invändning var för räkenskapsåret 1995/96 26 stycken. För budgetåren 1993/94 och 1994/95 var antalet revisionsberättelser med invändningar 31 respektive 14.

Myndigheterna har i år upprättat sitt årsbokslut och sammanställt sin årsredovisning med en månad kortare tid till sitt förfogande. Nästan samtliga myndigheter har ändå lyckats lämna årsredovisningen inom utsatt tid. En bidragande orsak till detta torde vara att myndigheterna under det förlängda budgetåret lämnade två delårsrapporter. Tillkomsten av delårsrapporten har bl.a. medfört att myndigheterna sett över sina rutiner för att upprätta bokslut.

Under hösten 1996 har en ny förordning (1996:882) om myndigheters årsredovisningar m.m. trätt i kraft. Denna förordning innehåller övergångsbestämmelser som innebär att delar av den nya förordningen var tillämpliga på årsredovisningen för budgetåret 1995/96, vilket påverkade myndigheternas arbete med årsbokslut och årsredovisning. Främst är det förordningens föreskrifter om sammanställning över väsentliga uppgifter (5 §) och om underskrift (8 §) som lett till en del oklarheter och

missförstånd. Ökningen av antalet revisionsberättelser med invändningar jämfört med föregående år kan till viss del hänföras till de förändrade kraven.

Anslagsöverskridanden och brister i internkontrollen är relativt vanliga skäl till revisionens invändningar. Regeringen ser allvarligt på detta och förutsätter att berörda myndigheter dels förbättrar den interna kontrollen och uppföljningen av anslagsförbrukningen, dels att den interna revisionen utvecklas i enlighet med gällande föreskrifter.

Nedan följer en sammanställning av de organisationer som fått revisionsberättelse med invändning och skälen till dessa. Regeringens bedömningar i de enskilda fallen redovisas under respektive utgiftsområde.

Banverket: Banverket har inte inrättat internrevision enligt förordning 1995:686

Turistdelegationen: Årsredovisningen har inte skrivits under av samtliga styrelseledamöter.

SPV: Internkontrollen har inte fungerat på ett tillfredsställande sätt med fel och brister i den finansiella redovisningen som följd.

Konsumentverket: Internkontrollen har inte fungerat på ett tillfredsställande sätt med fel och brister som följd.

Kammarkollegiet: Ett anslag är överskridet. En anslagspost är överskriden. Ett anslag för 1994/95 har utnyttjats under 1995/96.

Folkens museum/Etnografiska: Överskridande av anslag med drygt 1 miljon kronor. Vid granskningen har väsentliga felaktigheter framkommit i redovisningen, vilket lett till att årsredovisningen vad avser de finansiella delarna inte är rättvisande.

Konstnärsnämnden: Myndighetens styrelse har inte i behörig ordning fattat beslut om årsredovisningen. Ett anslag har överskridits med drygt 2 miljoner kronor.

Statens konstmuséer: Den ekonomiska redovisningen i resultatredovisningen omfattar endast tolv månader av räkenskapsårets arton månader.

Statens Konstråd: RRV kan inte bedöma om föreliggande årsredovisning har skrivits på av en behörig styrelse. RRV kan inte heller finna att beslut om årsredovisning fattats enligt gällande regler.

Riksantikvarieämbetet: Överskridande av anslag med 4 miljoner kronor.

Nämnden för utlandsutställningar av nutida svensk konst i utlandet: Resultatredovisningen och anslagsframställningen uppfyller inte kraven enligt förordningen om myndigheters årsredovisning m.m. Ett reservationsanslag har överskridits.

Språk- och folkminnesinstitutet: RRV kan inte bedöma om redovisningen är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande, eftersom ett tillfredsställande underlag till räkenskaperna inte avlämnats. RRV kan inte heller finna att beslut om årsredovisningen fattats enligt gällande regler.

Militärhögskolan: Årets kapitalförändring är inte rättvisande beroende på felaktig redovisning av in-

täkter i den avgiftsfinansierade verksamheten. Bokförda intäkter om ca 29 miljoner kronor avseende uppdrag från Försvarsmakten motsvarar inte avtalad och genomförd verksamhet. Dessa medel borde istället ha bokförts som förskott från kund. Internkontrollen har under året inte fungerat på ett tillfredsställande sätt med fel och brister i redovisningen som följd.

Styrelsen för psykologiskt försvar: Internkontrollen har under året inte fungerat på ett tillfredsställande sätt med fel och brister i redovisningen som följd.

Högskolan Södertörn: RRV har funnit väsentliga brister i den interna kontrollen och redovisningen av helårsstudenter och helårsprestationer. Detta har fått till följd att det råder stor osäkerhet om redovisningens tillförlitlighet vad avser anslagsredovisning och resultaträkning. RRV kan på grund därav inte bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt är rättvisande.

Vänerskolan: Årsredovisningen har inte skrivits under av samtliga styrelseledamöter. Sammanställning över väsentliga uppgifter saknas.

Konsthögskolan: Sammanställning över väsentliga uppgifter saknas.

Institutet för rymdfysik: Årsredovisningen har inte skrivits under av samtliga styrelseledamöter. Sammanställning över väsentliga uppgifter saknas.

Verket för högskoleservice: Årsredovisningen har väsentliga brister.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: Två anslag är överskridna med ett sammanlagt belopp om drygt 10 miljoner kronor.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län: Länsstyrelsen har vid två tillfällen, utan regeringens tillstånd, tecknat borgen på totalt 5,05 miljoner kronor.

Länsstyrelsen i Uppsala län: Två anslag är överskridna med ett sammanlagt belopp om drygt 4 miljoner kronor.

Statens Utsädeskontroll: Sammanställning över väsentliga uppgifter saknas.

Sida: Resultatredovisningen uppfyller inte väsentliga krav enligt förordningen om myndigheters årsredovisning m.m.

Polisväsendet: Årsredovisningen har inte lämnats in i tid.

Domstolsverket: Årsredovisningen har inte lämnats in i tid.

Revision av delårsrapport per den 30 juni 1997

Under det förlängda räkenskapsåret 1995/96 gällde ett temporärt krav på delårsrapportering från myndigheterna. Detta krav permanentades i och med att förordningen (1996:882) om myndigheters årsredovisning m.m. har trätt i kraft. Regeringen bedömer att införandet av delårsrapportering bidrar till en förbättrad kontinuitet i uppföljningen av myndigheterna.

RRV har granskat delårsrapporterna per den 30 juni 1997 och därvid funnit brister som utmynnat i revisorsintyg med invändning i åtta fall.

7.6 EA-värderingen

RRV genomför på regeringens uppdrag en årlig ekonomiadministrativ värdering (EA-värdering) av myndigheter under regeringen. EA-värderingen är ett instrument för regeringen att löpande följa upp såväl myndigheternas ekonomiadministrativa standard som ansvars- och befogenhetsfördelningen mellan regeringen och myndigheterna. EA-värderingen omfattar 241 myndigheter under regeringen. Nedan följer resultatet av årets EA-värdering med jämförelsesiffror från föregående år.

TABELL: 7.13 RESULTAT AV EA-VÄRDERINGEN 1994/95

	ANTAL MYNDIGHETER		PROCENT	
	1995/96	1994/95	1995/96	1994/95
Fullt tillfredsställande	162	111	67	44
Tillfredsställande	60	120	25	47
Ej tillfredsställande	19	22	8	9

Andelen myndigheter med bedömningen Fullt tillfredsställande har ökat med 23 procentenheter. Regeringen anser att den positiva utvecklingen är mycket tillfredsställande.

7.7 Statsförvaltningens utveckling

Statskontoret har regeringens uppdrag att årligen göra en samlad och översiktlig redovisning av utvecklingen inom statsförvaltningen. Syftet är att riksdagen skall få en bättre och mer allsidig information om de strukturella förändringarnas inverkan på ekonomi och sysselsättning m.m. Statskontoret har nu för andra året överlämnat sin rapport till regeringen. Rapporten beskriver tre huvudområden. Först belyser Statskontoret statens betydelse när det gäller sysselsättning, personalens sammansättning, utbildning och löner, konsumtion av statliga tjänster och produktivitetens utveckling. Sedan redovisas konsekvenserna av den förda förvaltningspolitiken i form av organisations- och strukturförändringar i staten. I år behandlas också bl.a. omlokalisering av statlig verksamhet och förvaltningspolitikens likheter och olikheter i några OECD-länder. Slutligen tas de förändringar upp som IT-utvecklingen har medfört för statsförvaltningen.

Nedan görs en sammanfattning av rapporten *Staten i omvandling*. Därefter följer regeringens bedömning med anledning av denna rapport.

Staten i omvandling: Sammanfattning

Staten i samhällsekonomin

Sysselsättningen i staten

1996 sysselsatte staten 195 000 personer (exkl. affärsverken¹). Det är 5 procent av de anställda i Sverige. Om affärsverken inkluderas fanns det ca 235 000 hel- och deltidsanställda hos staten 1996. Socialförsäkringssektorn räknas inte in i denna statistik. Överslagsberäkningar ger vid handen att staten i dag är marginellt större jämfört med för tjugofem, trettio år sedan.

Drygt 29 000 eller 12 procent av de statsanställda utanför affärsverkssfären har sagts upp sedan 1990. Neddragningarna har berört alla verksamhetsområden utom den högre utbildningen och kulturområdet. Sysselsättningen vid universitet och högskolor har däremot ökat kraftigt och bidragit till att de anställda inom den högre utbildningen numera är den största gruppen i staten.

Ett regionalt perspektiv på den statliga sysselsättningen

Antalet statsanställda i Stockholms län har visserligen minskat mellan 1990 och 1996, men den totala sysselsättningen inom staten har minskat mer. Det innebär att i relation till samtliga statstjänstemän har andelen ökat mest i Stockholms län under perioden. Andra län där andelen stigit är Uppsala och Malmöhus. Ökningen av sysselsättningen vid universitet och högskolor förklarar att staten minskat det totala antalet statsanställda mindre i vissa län än i andra.

Personalen i staten

Något över 40 procent av de statligt anställda är kvinnor. På grund av den statliga verksamhetens mycket heterogena karaktär varierar andelen kraftigt mellan olika verksamhetsområden. Störst är kvinnodominansen inom skatteförvaltningen med 70 procent. Inom domstolsväsendet och kronofogdemyndigheterna är andelen kvinnor nästan lika hög. Den manliga dominansen finns inom kommunikationer, där Vägverket och Banverket väger tungt, samt försvaret och polis.

Neddragningar inom framför allt länsstyrelserna, men också i försvaret hittills under 1990-talet, har medfört att andelen kvinnor sjunkit inom dessa områden. Inom kommunikationsområdet har de däremot blivit relativt fler. Sammantaget innebär för-

¹ Deltidsanställda är omräknade till helårspersoner. Antalet hel- och deltidsarbetande uppgick till 219 000 år 1996.

ändringarna att andelen kvinnor i statsförvaltningen är marginellt högre i dag jämfört med år 1990.

Deltidsarbete i staten minskar radikalt. Sedan 1990 har sådant arbete minskat i betydelse inom så gott som samtliga statliga verksamhetsområden. Knappt 30 procent av kvinnorna i staten arbetar idag deltid.

Medelåldern på arbetsmarknaden stiger

Åldersstrukturen på hela arbetsmarknaden, liksom i staten, har under den förhållandevis korta perioden 1990–1996 förändrats mycket kraftigt. Det är framför allt ungdomarna som inte kommit in på arbetsmarknaden eller har försvunnit ut i arbetslöshet. Det har medfört att medelåldern på arbetsmarknaden på kort tid stigit markant.

I staten, där de anställda sedan länge haft högre medelålder än övriga delar av arbetsmarknaden, ökade medelåldern mellan 1990 och 1996 med drygt ett år till genomsnittsåldern 44. Det är i de här sammanhangen fråga om en kraftig förändring, även om ökningen inom övriga sektorer är ännu större. Motsvarande tal för näringslivet var en uppgång med närmare två år till en genomsnittsålder på 40 år 1996.

Utbildningsnivån högst i staten

Den vanligaste grundutbildningen bland de sysselsatta i Sverige är tvåårigt gymnasium, men i staten är akademikergruppen störst. Utbildningsnivån är högre än inom såväl andra delar av den offentliga sektorn som i näringslivet. Närmare 60 procent hade eftergymnasial utbildning och totalt knappt 40 procent var akademiskt utbildade. Motsvarande tal för näringslivet var 20 respektive närmare 10 procent.

Statens personalutbildning mest omfattande

Genomgående har andelen anställda som deltagit i personalutbildning varit betydligt högre inom staten och övriga delar av offentlig sektor än inom näringslivet. Sammantaget hade drygt hälften av de anställda inom stat, kommuner och landsting deltagit i någon form av personalutbildning första halvåret 1996. Inom näringslivet var motsvarande andel en dryg tredjedel. Andelen statsanställda som fått personalutbildning har minskat något under perioden, men den tid som sattes av för utbildningen har ökat. Antalet utbildningsdagar per deltagare var i genomsnitt knappt 11 dagar eller 6,3 procent av arbetstiden mot i genomsnitt 5 dagar eller 6 procent av arbetstiden 1995. I näringslivet avsattes drygt 5 dagar per deltagare 1996. Staten var därmed den sektor på arbetsmarknaden inom vilken mest tid avsattes för personalutbildning. Hittills har således besparingskraven i staten inte gått ut över vidareutbildningen av personal.

Stor genomsnittlig löneökning för statsanställda 1996

Den genomsnittliga månadslönen för statsanställda uppgick i september 1996 till 18 900 kronor en ök-

ning med 7,6 procent sedan september 1995. Det är den största löneökningen för de statsanställda hittills under 1990-talet. Arbetsgivarverkets statistik över jämförbara grupper, dvs. personer som var anställda vid samma myndighet i september 1996 såväl som året innan, gav vid handen att lönerna i staten ökat med knappt 8 procent. Löneökningarna visade dock en något större spridning år 1996 jämfört med 1990, vilket tyder på att lönen numera sätts individuellt i staten.

Det finns inte något som tyder på att statlig lönebildning påverkar den privata, varken på kort eller lång sikt. Däremot styrs en statlig löneförändring till stor del av förändringar på det privata området.

Konsumtion av statliga tjänster

Konsumtionen av de statliga tjänsterna har inte haft samma entydiga utveckling som sysselsättningen. Efter en tillbakagång under 1980-talets första hälft började konsumtionsutgifterna att stiga mot slutet av årtiondet.

När arbetslösheten började stiga efter år 1990 ökade satsningarna på utbildning och arbetsmarknadsåtgärder, vilket gjorde att konsumtionen av sådana tjänster steg kraftigt. Bolagiseringarna i början av 1990-talet minskade däremot konsumtionen.

Under 1994 tycks besparingskraven på den offentliga sektorn ha gett resultat även inom staten, trots fortsatt hög arbetslöshet och därmed stora utgifter för utbildning och arbetsmarknadsåtgärder. Konsumtionen var oförändrad det året. År 1995 minskade konsumtionen av statliga tjänster med drygt 3 procent, huvudsakligen beroende på en nedgång i försvarets inköp av varaktiga varor.

Minskningen av den statliga konsumtionen fortsatte även under 1996. Den sjönk med närmare 4 procent i volym. Preliminära uppgifter pekar på att det berodde på en mer allmän neddragning inom de statliga myndigheterna, med undantag för universitet och högskolor, som fortsatte att expandera. Nedgången var särskilt kraftig när det gäller åtgärder inom arbetsmarknadsområdet och inom de allmänna tjänsterna. Även under första halvåret 1997 sjönk konsumtionen av statliga tjänster, nu med drygt 4 procent.

Produktiviteten i staten

Inom de områden där produktivetsberäkningar gjorts under 1990-talets början, bl.a. inom Invandrarverket och kronofogdemyndigheterna, kan, med något undantag, visas på en starkt positiv utveckling. De första åren på 1990-talet medförde en kraftig ökning i "efterfrågan", vilket drev upp produktiviteten.

Historien antyder att det finns ett samband mellan produktivetsförändringar i staten och budgetpolitiken. Skärpta besparingskrav ledde till att statsförvaltningens utgifter för konsumtion stagnerade år 1994 för att därefter gå ned.

Det erfarenhetsmässiga sambandet mellan budgetpolitik och produktivitet utveckling pekar på att produktiviteten i den civila statsförvaltningen ökat under 1990-talet. Intrycket förstärks av att löneandelen i den statliga produktionen långsiktigt har minskat, vilket tyder på en fortgående rationalisering. Den positiva utveckling av produktiviteten som registrerats i mätningarna till och med 1992 kan således bedömas ha fortsatt under några år.

Enligt Statskontorets bedömning är dock utvecklingen under år 1996 svårare att bedöma. Statistiken är ännu preliminär, men den tyder på att de besparingar som gjorts resulterat i minskade inköp från andra producenter, medan statens totala löneutgifter endast gått ned obetydligt räknat i fasta priser. Det innebär att löneandelen i de statliga utgifterna stigit. Det går ännu inte att bedöma om detta är en tillfällighet eller ett trendbrott och om det tyder på en ökning eller minskning av produktiviteten.

Staten i ett internationellt perspektiv

De nordiska länderna har en utbyggd offentlig sektor, eftersom man valt att huvudsakligen organisera sjukvård, utbildning, barn- och äldreomsorg i offentlig regi. Konsumtionen av offentliga tjänster är betydligt högre än genomsnittet för OECD-länderna, med Sverige och Danmark i topp. När det gäller statlig verksamhet, avviker emellertid de nordiska länderna, med undantag för Island, inte från OECD-genomsnittet.

Med reservation för jämförbarheten i den internationella statistiken uppgick konsumtionen av statliga tjänster till 8 procent av BNP sammantaget för OECD-länderna år 1995. Sverige, Norge, Danmark och Finland hade samma år utgifter för statlig konsumtion på mellan 7 och 8 procent av BNP. Det är i nivå med eller strax under OECD-genomsnittet.

I OECD-länderna svarar den s.k. nattväktarstaten (allmänna tjänster, försvar samt samhällsskydd och rättskipning) i genomsnitt för mer än hälften av den statliga verksamheten, dvs. 5 procent av BNP. I Sverige är motsvarande utgifter relativt sett lägre. De utgjorde 4 procent av BNP år 1996. Den lägre nivån förklaras huvudsakligen av de, i ett internationellt perspektiv, små utgifterna för de allmänna tjänsterna, dvs. för skatteväsendet, länsstyrelserna m.m.

Organisations- och strukturförändringar

Strukturförändringarna i statsförvaltningen har ett mönster. Det finns tre huvudlinjer. De går alla ut på att renodla verksamheten till att avse huvudfunktionerna.

En huvudlinje i utvecklingen under 1990-talet är affärsverksamhetens bolagisering

En annan huvudlinje går ut på att tydligare skilja statens funktioner för förvaltning och rättskipning från varandra. För att stärka individens rättsskydd

har allt fler arbetsuppgifter flyttats från myndigheter till förvaltningsdomstolar.

Den tredje linjen berör förvaltningsmyndigheternas kärnverksamhet som definieras genom de avgränsningar som gjorts mot affärsverksamhet och rättskipning. De riktlinjer som utformats utgår från att den statliga verksamheten i denna del ska renodlas genom att den bör inriktas på frågor som rör myndighetsutövning och att myndighetsformen då bör tillämpas.

De senaste två åren har förändringarna huvudsakligen berört den regionala nivån, med beslut om läns-sammanläggningar och försök med nya, kommunala, beslutsformer i det regionala utvecklingsarbetet. I flera fall har också den regionala organisationen koncentrerats. Exekutionsväsendet och lantmäteriet är exempel på detta.

Utvecklingen av kärnverksamheten karaktäriseras framför allt av decentralisering av arbetsuppgifter från staten till kommuner och från regering och centrala myndigheter till lägre nivåer i statsförvaltningen. Decentraliseringstendenserna hittills under 1990-talet har varit särskilt påtagliga inom den högre utbildningen.

Många myndighetsavvecklingar

De fem första åren på 1990-talet har alltså präglats av stora omstruktureringar i staten, följt av en period då förändringstakten mattats. Under perioden 1990 till och med första halvåret 1997 fanns tre fjärdedelar av de statsanställda i myndigheter som har berörts av att arbetsuppgifter kommit till eller försvunnit.

Avvecklingar och nybildningar av myndigheter har också varit omfattande. Hittills under 1990-talet har 160 myndigheter avvecklats. Ett tiotal av dessa var faktiska avvecklingar, dvs. de innebar inte bara att myndigheten lades ned utan också att det statliga åtagandet upphörde. Vanligare vid nedläggningar är att verksamheten övergår till en annan, ny eller befintlig, myndighet eller att den bolagiseras. En övervägande del av nedläggningarna förde således med sig att nya myndigheter bildades. Drygt en fjärdedel av de statsanställda finns i de närmare hundra nya myndigheter som har bildats hittills under 1990-talet.

Strukturförändringarna i statsförvaltningen visar att det endast undantagsvis är fråga om att verksamheten som sådan läggs ned, utan att det är formerna för den som ändras för att skapa en mer ändamålsenlig organisation, samtidigt som volymen bantats.

Omlokalisering av central statlig verksamhet

Statskontorets sammanfattande omdöme om 1970-talets stora omlokaliseringssvåg från Stockholm till ett femtontal orter ute i landet är att den gav ett lyckat utfall i förhållande till de förhoppningar som knöts till den. Statsmakterna ville avlänka tillväxten i storstäderna och samtidigt förbättra förutsättningarna för de utvalda lokaliseringssorterna. Sysselsättningen vid lokaliseringssorterna har sammantaget utvecklats

mer positivt än i övriga delar av landet utanför storstäderna.

De statsanställda i Stockholms län är färre idag än för tjugofem år sedan. Sedan 1970 har den statliga sysselsättningen utanför Stockholms län ökat med 10 procent. Hela ökningen har alltså gått till andra län än Stockholms och i första hand till lokaliseringssorterna. Det har således skett en utjämning mellan Stockholms län och övriga landet i enlighet med intentionerna med 1970-talets omlokaliseringsbeslut.

Enligt Statskontorets bedömning är dock läget annorlunda i dag jämfört med på 1970-talet. Lokaliseringen av statlig verksamhet kan fortfarande ha stor betydelse för att skapa en god balans i näringsstruktur och arbetsmarknad på olika orter, men som direkt sysselsättningsskapare är inte staten lika användbar som förr. Genom att staten krymper och endast svarar för fem procent av den totala sysselsättningen blir potentialen för omlokaliseringar allt mindre.

Förvaltningspolitiken i ett internationellt perspektiv

En jämförelse med utvecklingen i några andra OECD-länder visar att den svenska förvaltningspolitiken faller väl in i ett nordiskt mönster; en successiv modernisering av den offentliga sektorn för att möta medborgarnas krav på service och för att klara finansieringen av de stora offentliga åtagandena. Utöver en starkare resultatorientering har förändringsarbetet karaktäriserats av betydande omorganiseringar. Decentraliseringen till kommunerna stärker de demokratiska värdena genom att besluten fattas närmare medborgarna. Samtidigt har kraven på samordning ökat.

En delvis annan väg har valts av de anglosachsiska länderna där inriktningen varit att minska den offentliga sektorn och i högre grad utnyttja privata marknader. I dessa länder har kontrollen av byråkratin varit en viktig fråga.

EU-medlemskapets effekter på statsförvaltningen

En allt större del av den svenska statsförvaltningen arbetar med EU-relaterade frågor. Medlemskapet påverkar såväl innehållet i som formerna för arbetet inom statsförvaltningen. Statskontoret konstaterade år 1996 att drygt hälften av 160 tillfrågade myndigheter hade EU-relaterat arbete och att detta fordrar ett nära samarbete mellan departement och myndigheter.

Genom medlemskapet i EU deltar Sverige i den gemensamma strukturpolitiken. Organisationen för att genomföra strukturprogrammen involverar ett stort antal aktörer och är mycket svåröverskådlig. Enligt Statskontorets bedömning beror detta både på att strukturpolitiken omfattar insatser inom många olika sektorer och på att Sverige prioriterat ett betydande lokalt och regionalt inflytande och velat tillgodose EU:s principer om partnerskap och nytänkande.

Den organisatoriska lösningen för genomförandet varierar mellan programmen. I vissa fall har en befintlig organisation utsetts till att fatta beslut i enskilda ärenden, i andra har nya myndigheter inrättats. Ett exempel är beslutsgrupperna, där företrädare för landsting och kommuner tillsammans har majoritet. Varje program eller s.k. målområde har dessutom en övervakningskommitté knuten till sig.

Att viktiga beslut fattas i nätverk mellan EU-myndigheter, gemenskapens institutioner och nationella förvaltningar ställer stora krav på Regeringskansliets förmåga att styra och utvärdera de svenska myndigheternas deltagande i det europeiska samarbetet.

Staten och informationstekniken

Internationellt har den svenska statsförvaltningen framskjuten position när det gäller att utnyttja informationstekniken, IT. En hög datoriseringsgrad och stor andel strukturerad, digitaliserad information, som byggts upp under två decennier, och som har hög tillgänglighet tack vare offentlighetsprincipen, lägger också en grund för en fortsatt stark position.

De senaste åren har präglats av bred satsning på olika kanaler för information och service till medborgare och företag. 1996 är året då informationservice via Internet slog igenom i den statliga förvaltningen.

I samband med satsningarna har myndigheternas service förbättrats, framför allt för de mer rutinmässiga ärendena. Det avspeglas i de höga och stigande användarsiffrorna för olika nya tjänster. Från Arbetsmarknadsstyrelsens Platsbank tas t.ex. dubbelt så många platsannonser ned jämfört med föregående år.

Någon samlad redovisning av IT-utvecklingens betydelse för statsförvaltningens effektivitet finns inte. Enligt Statskontorets bedömning fordras det tydligare krav från verksamhet och departement för att strama upp kalkylrutiner och skapa en tradition av effektivitetsbedömningar och resultatuppföljningar även av IT-satsningar.

De stora framtida besparingarna finns framför allt att hämta vid ett ökat samarbete över myndighets- och verksamhetsgränserna. Investeringar i gemensam information, t.ex. i grunddatabaser, ger ökad effektivitet i de verksamheter som de betjänar, samtidigt som uppgiftslämnandet från företag och medborgare kan minskas. Framgången med självservice via telefon och Internet visar på fortsatta besparingsmöjligheter.

Många myndigheter förvaltar register som är resurser för andra myndigheter eller för en bredare krets. Därför är IT-satsningar inte längre en fråga för myndigheten ensam, utan de fordrar samarbete med andra. Det innebär också att det finns ett behov inom staten av en gemensam infrastruktur för informa-

tion. En sådan omfattar enhetliga begrepp och beteckningar, regler för användning av gemensam information, samutnyttjande av datainsamlingsrutiner och kommunikationslösningar för att kunna nå informationen i databaserna.

Regeringens bedömning

Regeringen gör följande bedömning med anledning av Statskontorets redovisning av utvecklingen inom statsförvaltningen.

Statskontorets rapport är ett viktigt underlag för bedömningen av konsekvenserna av de förändringar som har genomförts i statsförvaltningen. Rapporten visar på ett bra sätt den övergripande utvecklingen av statsförvaltningen. Det har inte legat inom Statskontorets uppdrag att också utvärdera viktiga strukturella förändringar inom staten.

Bättre utvärderingar

Riksdagen har krävt att regeringen på ett bättre sätt utvärderar hur olika typer av strukturförändringar genomförs inom statsförvaltningen. För att tillgodose detta behov avser regeringen att ge Statskontoret ett årligt uppdrag att på ett systematiskt och samordnat sätt utvärdera viktiga strukturförändringar inom staten.

Uppföljning av arbetsgivarpolitiken

Regeringens avsikt är också att fortlöpande informera riksdagen om den arbetsgivarpolitiska utvecklingen i stort (BP 98, volym 5, utg.omr. 14, avsnitt 7).

Statskontorets rapport visar att staten är den sektor inom arbetsmarknaden som avsätter mest tid för personalutbildningen. Det görs däremot ingen analys av i vilken utsträckning personalutbildningen är verksamhetsanpassad.

Av betydelse i detta sammanhang är att regeringen kommer att ställa krav på myndigheterna att driva sin arbetsgivarpolitik så, att kompetensförsörjningen så långt möjligt säkerställs. Myndigheterna skall redovisa sin kompetensförsörjning och vilka mål som gäller för denna till regeringen. I anslutning här till kommer regeringen också att begära redovisning av rörligheten bland de anställda, framför allt bland chefer, och av planerade åtgärder för att förbättra denna.

Regeringen avser vidare att införa ett system med årlig uppföljning av myndigheternas lönepolitik bl.a. genom preciserade krav på statistik från Arbetsgivarverket om lönepolitiken och dess samlade utfall.

Fortsatt renodling av verksamheten

Statsförvaltningen har krympt väsentligt och sysselsätter idag knappt 195 000 personer (årsarbetare). Omstruktureringsarbete skall ses som en fortlöpande process. Strukturförändringar är en integrerad del av förnyelsen av förvaltningen. Syftet är att öka effekti-

viteten och verksamhetens ändamålsenlighet i förhållande till de uppgifter och mål som har fastlagts av riksdagen och regeringen.

Regeringens inriktning är att värna om kärnverksamheterna och att i största möjliga utsträckning fortsätta arbetet med att renodla den statliga verksamheten. I årets budgetproposition föreslår regeringen t.ex. att Riksrevisionsverkets verksamhet renodlas och koncentreras till de revisionella uppgifterna. I dagsläget är huvuddelen av den statliga ekonomistyrningsfunktionen organisatoriskt placerad inom RRV. Regeringen föreslår också att statens ekonomistyrningsfunktion renodlas och att en ny myndighet bildas. Den statliga produktionen av ekonomi- och personaladministrativa system- och stöd-tjänster samordnas och integreras i den nya myndigheten. (BP98, volym 2, utg.omr. 2, Inledning).

Verksamhetsformerna ses över

Statlig verksamhet skall som huvudregel bedrivas i myndighetsform. När staten och en annan part, t.ex. från näringslivet, engagerar sig i anslagsberoende verksamhet och gemensamt bidrar till finansieringen kan det dock vara aktuellt att låta uppgiften utföras i en privaträttslig verksamhetsform. Därvid skall formerna aktiebolag eller en ideell förening användas (prop. 1995/96:61, bet. 1995/96:LU7, rskr. 1996/96:79). Det bör framhållas att detta inte innebär något undantag från principen att myndigheterna skall underställa regeringen avgöranden om en myndighets deltagande i olika privaträttsliga verksamhetsformer.

Regeringen har gjort bedömningen att äldre anslagsstiftelser bör omprövas. Så sker nu i flera fall. Verksamheterna inom Stiftelsen svenska institutet, Stiftelsen riksutställningar samt Stiftelsen invandrar-tidningen föreslås i årets budgetproposition helt eller delvis föras över till myndigheter. För ett antal industriforskningsinstitut, som är stiftelser och där staten finansierar en del av verksamheten, övervägs eller pågår bolagisering.

Regeringen har uppdragit åt Statskontoret att utforma förslag till vissa riktlinjer för anslagsfinansierad verksamhet som staten driver gemensamt med annan part i aktiebolag eller ideell förening. I uppdraget ingår att föreslå tillvägagångssätt för att överföra verksamhet i en s.k. anslagsstiftelse till aktiebolag eller ideell förening samt att föreslå hur regeringen bör styra sådan verksamhet med hänsyn till de förutsättningar som verksamhetsformen ger.

Fortsatt effektivisering

I budgetpropositionen för år 1997 konstaterade regeringen att den statliga förvaltningen måste effektiviseras ytterligare. I det sammanhanget hänvisade regeringen till möjligheten för myndigheterna att i ökad utsträckning använda sig av anbudsupphandling. Tjänster som utförs i den statliga förvaltningen bör således i större utsträckning utsättas för konkurrens

så att kostnaderna kan sänkas. Regeringen vill verka för ett ökat intresse från myndigheternas sida när det gäller denna möjlighet. Statskontoret har därför givits i uppdrag att genomföra en konferens om upphandling som ett medel för effektivisering. Regeringens avsikt är att Regeringskansliets kompetens skall stärkas och att dialogen mellan regeringen och myndigheterna i dessa frågor skall utvecklas.

Alternativa lösningar för de statliga åtagandena

Regeringen behöver få bättre kunskap om hur väl den svenska statliga förvaltningen hävdar sig i jämförelse med andra länder. Internationella jämförelser bör därför komma till ökad användning i det fortsatta arbetet med att utveckla den statliga verksamheten. Sådana jämförelser kan visa i vilka avseenden vi kan dra nytta av erfarenheter från andra länder för att hitta mer kostnadseffektiva former för statliga tjänster och transfereringar.

Förbättrad produktivets- och kvalitetsinformation behövs

Med en god produktivetsutveckling kan myndigheterna bibehålla, eller öka, kvalitet och omfattning på sin service till medborgarna inom ramen för oförändrade eller minskade resurser. Statskontorets rapport visar att produktivetsredovisningarna ännu inte uppnått fullgod standard och att produktivetsutvecklingen under år 1996 är svår att bedöma.

Statskontoret och Riksrevisionsverket har på regeringens uppdrag utvärderat hur väl och ändamålsenligt myndigheterna har redovisat produktivitet och kvalitet i årsredovisningarna för 1994/95. Även här framgår det att det finns stora brister bl.a. i hur myndigheterna redovisar produktivitet och kvalitet.

Mot bakgrund av de förslag som Statskontoret och RRV har lagt fram kommer regeringen att vidta åtgärder för att få ett bättre grepp om myndigheternas produktivets- och kvalitetsutveckling. Ett målmedvetet arbete med att förbättra myndigheternas produktivets- och kvalitetsredovisningar måste ske stegvis. Regeringens ambition är att i ett första steg samordna kraven på produktivets- och kvalitetsinformation inom fem myndighetsområden, bl.a. skatteförvaltningen och socialförsäkringsadministrationen.

Samarbete över myndighetsgränserna viktigt

Statskontoret konstaterar att de stora framtida besparingarna framför allt finns att hämta vid ett ökat samarbete över myndighets- och verksamhetsgränserna inom IT-området. En stor del av samarbetet behöver ske på regional och lokal nivå. IT-systemens användbarhet för det regionala och lokala arbetet är en nyckel till sänkta kostnader och förbättrad service. Men samarbete behövs även på andra områden.

Förvaltningspolitiska kommissionen, som lämnade sitt betänkande våren 1997, har bl.a. uppmärksammat det fenomen som betecknas som fragmente-

ring: brist på sammanhang mellan den statliga förvaltningens olika delar, tendens till splittring, oförmåga att se till de gemensamma överordnade målen. Det är viktigt att denna trend bryts. I samband med beredningen av kommissionens betänkande kommer regeringen att ta ställning till dessa frågor.

Regeringens inriktning är att samarbetet mellan myndigheterna bör utvecklas så att de fördelar som kan utvinnas genom gemensamma statliga insatser bättre kan tas tillvara i upphandling och utveckling av för myndigheterna gemensamma funktioner. Genom ett sådant samarbete kan bl.a. servicen till allmänhet och företag förbättras och verksamhetskostnaderna minska.

En elektronisk förvaltning på väg

Regeringen har idag överlämnat en skrivelse till riksdagen om Utvecklingen i informationssamhället (skr. 1997/98:19). De bedömningar som regeringen gör nedan anknuter till ställningstagandena i denna skrivelse.

Statsförvaltningen är på väg mot en elektronisk förvaltning, där service till medborgare och företag är en viktig utgångspunkt. Utvecklingen av informationstekniken innebär inte enbart produktivetsvinster inom förvaltningen. Genom att, med hjälp av informationstekniken, göra den offentliga verksamheten mer öppen och tillgänglig för medborgarna kan demokratin förstärkas.

Informationstekniken har bara under det senaste året fått stor spridning inom förvaltningen. Informationsservice via Internet till medborgare och företag har fått ett genombrott i förvaltningen, satsningar på nya servicetelefontjänster fortsätter och den tekniska miljön moderniseras. Informationstekniken underlättar i hög grad kommunikationen mellan myndigheter och medborgare och företag.

Genom att förvaltningen i högre grad använder sig av informationsteknik kan handläggningstiden för ärenden minska. Små- och medelstora företag kan göra administrativa besparingar genom att nya rutiner för uppgiftslämnande successivt införs på myndigheterna. Den elektroniska handeln medför att en ny marknad öppnas till den offentliga sektorn. Därigenom kan inte bara den offentliga administrationen rationaliseras och fördelaktigare priser uppnås, utan även att IT-användningen sprids till mindre och medelstora företag.

Regeringens bedömning är att framtida effektivitetsvinster ligger i ett ökat samarbete över myndighets- och verksamhetsgränserna bl.a. genom att se information som en gemensam resurs. En sammanhållen elektronisk infrastruktur innefattande både teknik och information underlättar denna samverkan. Detta är också inriktningen på Toppledarforums verksamhet.

Sekelskiftet skapar problem i många IT-system. Många myndigheter och företag, särskilt de med sto-

ra äldre system, står inför ett omfattande och brådsakande anpassningsarbete för att få systemen att fungera utan störningar kring sekelskiftet. Genom regeringens förordning (SFS 1977:30) om översyn av statliga myndigheters informationssystem inför år 2000 har den högsta ledningen i myndigheten ett ansvar för att styra processen och följa upp att åtgärder vidtas.

Det återstår viktiga frågor att ta ställning till. Bl.a. gäller det att redogöra för hur samhällets IT-säkerhet skall inordnas i det nationella handlingsprogrammet. Regeringen kommer inom kort att ge Statskontoret ett uppdrag att utarbeta en sammanhållen strategi för IT-säkerheten samt statens ansvar för denna.

Förvaltningspolitiska kommissionens betänkande

Förvaltningspolitiska kommissionen överlämnade i mars 1997 sitt betänkande *I medborgarnas tjänst* till regeringen. Kommissionen har bl.a. haft till uppgift att göra en analys av om nuvarande former för organisation och styrning av statlig förvaltning och verksamhet är ändamålsenliga i förhållande till de uppgifter och mål som fastlagts av regering och riksdag.

Kommissionens arbete har i huvudsak inriktats på principiella och övergripande frågor av vikt för statsförvaltningen som helhet, utifrån en bedömning av var generella problem finns. Tre delvis sammanfallande problemsfärer har legat till grund för kommissionens överväganden och förslag. Dessa är förvaltningens svårstyrbarhet, dess fragmentering och följderna av internationalisering.

Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en redovisning av regeringens ställningstagande till kommissionens överväganden och förslag.

Bättre mål- och resultatdialog

Riksdagen har tidigare uttalat att det som Riksdagens revisorer föreslår om information och resultatstyrning (1994/95:RR14) bör beaktas i den fortsatta utvecklingen (bet. 1995/96:FiU7). Regeringen har genomfört vissa åtgärder som ligger i linje med riksdagens revisorers förslag.

År 1995 beslutade regeringen att intensifiera och förbättra kontakterna mellan departementsledningarna och myndighetsledningarna genom regelbundna mål- och resultatdialoger. Ca 110 dialoger genomfördes inom loppet av ett år och erfarenheterna från dessa dialoger var positiva. Den påbörjade processen med mål- och resultatdialoger har därefter fortsatt i oförminskad takt. Dialogen är på väg att bli ett normalt och återkommande instrument i regeringens styrning

av myndigheterna inom ramen för den reformerade budgetprocessen. Enligt nuvarande riktlinjer bör departementsledningarna genomföra en mål- och resultatdialog med alla sina myndigheter vart eller vartannat år.

Revisorerna behandlar riksdagens roll i mål- och resultatstyrningen. Som tidigare framgått har regeringen genomfört ett utvecklingsarbete avseende budgetpropositionens utformning. Ett första steg har varit att i inledningen till respektive utgiftsområdesavsnitt klargöra de mål och den inriktning som gäller för verksamheten inom området. Syftet är bland annat att tydliggöra sambandet mellan de övergripande politiska målen och bedömningarna och myndighets-specifika mål och åtgärder som redovisas på myndighets- eller anslagsnivå. Regeringen anser att det för den fortsatta utvecklingen av resultatstyrningen är av stor vikt att riksdag och regeringen kontinuerligt för en dialog ur ett styrningsperspektiv om de beslutsunderlag regeringen redovisar. Denna dialog bör utvecklas både på politisk nivå och tjänstemannanivå. En sådan dialog fördes under våren på tjänstemannanivå mellan utskott och departement om redovisningen per utgiftsområde i budgetpropositionen.

Redovisning av personalkonsekvenser vid strukturförändringar och besparingar, m.m.

Allmänt

I budgetpropositionen för 1997 (prop. 1996/97:1, vol.1) redogjordes för bedömningar av de personalkonsekvenser som blev en följd av förslagen i budgetpropositionen och de andra särpropositioner som förelagts riksdagen. Bedömningarna omfattade budgetåren 1995/96 - 1999.

En uppföljning har gjorts av de personalkonsekvenser som redovisades i budgetpropositionen för 1997. Vidare har en bedömning gjorts av de personalkonsekvenser som blir en följd av förslagen i denna budgetproposition och de andra propositioner som förelagts riksdagen under innevarande budgetår och som omfattar perioden t.o.m. år 2000. Det bör dock understrykas att det finns en betydande osäkerhet i bedömningarna.

Staten har för närvarande cirka 235 000 hel- och deltidsanställda (inkl. affärsverken). Under åren 1997 - 2000 beräknas överslagsmässigt cirka 8 250 statsanställda avgå med ålderspension. Detta antal kan komma att öka bl.a. till följd av att arbetstagare kan avgå tidigare med pension eller pensionsersättning motsvarande pension enligt övergångsbestämmelser i pensionsavtalet och bestämmelser i trygghetsavtalet.

Trygghetsstiftelsen

Trygghetsstiftelsen är den organisation som enligt det statliga trygghetsavtalet bistår de som är övertaliga

(försäkringskasseområdet omfattas inte av avtalet) och som ansvarar för användningen av de medel som parterna har avsatt för trygghetsåtgärder. Enligt vad regeringen inhämtat från Trygghetsstiftelsen har cirka 50 500 personer sagts upp i staten under tiden april 1990 - juni 1997. Av dessa har cirka 5 500 sagts upp under tiden juni 1996 - juni 1997.

Trygghetsstiftelsen arbetar situations- och individanpassat med en mycket markant arbetslinjeprofil. Detta har lett till att arbetslösheten kunnat hållas nere. Bland dem som omfattas av trygghetsavtalet ligger den öppna arbetslösheten under 2 procent. Cirka ett år efter uppsägningstidens utgång återstår det att skapa permanenta lösningar för cirka 13 procent av de uppsagda. Av dessa 13 procent är knappt hälften föremål för olika åtgärder eller har korta tillfälliga jobb. Drygt 70 procent av de uppsagda som får nya arbeten, erhåller dessa på den privata arbetsmarknaden, oftast i små och medelstora företag.

Trygghetsstiftelsen har en ambition att arbeta förebyggande för att undvika uppsägning och komma igång tidigt med insatser för de som förväntas bli övertaliga. Cirka 3 000 personer har varit eller är föremål för sådana insatser utan att bli uppsagda. Intresset ökar inom många myndighetsområden för att minimera de negativa effekterna både för de övertaliga och för verksamheten.

Myndigheterna avsätter årligen 0,7 procent av lönesumman till Trygghetsstiftelsen. Denna avsättning grundar sig på en överenskommelse mellan parterna på det statliga avtalsområdet. Avsättningen motsvarar sammanlagt cirka 350 miljoner kronor per år. Trygghetsstiftelsens kapital uppgår för närvarande till ca 950 miljoner kronor. Av detta belopp skall cirka 140 miljoner kronor betalas ut enligt redan fattade beslut om trygghetsåtgärder. Den totala omfattningen av beräknade återstående kostnader för redan uppsagda kan uppskattas till drygt 500 miljoner kronor. Under föregående budgetår (1995/96, 18 månader) utbetalades 469 miljoner kronor i stöd till övertaliga (motsvarar på 12 månader 313 miljoner kronor).

Redovisningar av personalkonsekvenserna

Nedan följer en uppföljning av de personalkonsekvenser som redovisades i budgetpropositionen för 1997 samt bedömningar som gjorts av de personalkonsekvenser som blir en följd av förslagen i denna budgetproposition och de andra särpropositioner som förelagts riksdagen under året. Bedömningarna är även i år preliminära eftersom det finns många osäkra faktorer.

Huruvida bedömda minskningar av personalen faktiskt leder till uppsägningar och arbetslöshet är något som inte kan förutses.

Regeringen kommer årligen att informera riksdagen i dessa frågor.

Sammanfattning

Enligt de beräkningar som redovisas i det följande riskerar cirka 9 000 personer att bli övertaliga under perioden 1997-2000, varav cirka 2 700 år 1997 och cirka 6 300 åren 1998-2000. Utöver dessa tillkommer viss övertalighet vid de allmänna försäkringskassorna. De departement som närmast berörs är Justitiedepartementet (främst inom polisväsendet och kriminalvården), Försvarsdepartementet, Socialdepartementet (främst vid Statens institutionsstyrelse), Kommunikationsdepartementet (främst vid Statens Järnvägar, Vägverket, Luftfartsverket och Sjöfartsverket), Finansdepartementet (främst inom skatteförvaltningen) och Inrikesdepartementet (främst vid Lantmäteriverket och inom länsstyrelserna).

Bedömningar per departementsområde

Justitiedepartementet redovisar följande bedömningar.

Inom polisväsendet riskerar i storleksordning 1 100 civilanställda att sägas upp under perioden juli 1996 - december 1997. Antalet civilanställda beräknas minska med ytterligare ca 500 personer fram till utgången av 2000. En ny grundutbildning av poliser påbörjas i januari 1998.

Inom åklagarväsendet beräknas antalet åklagare uppgå till knappt 700 vid ingången av 1997 vilket är cirka 20 färre än vid ingången av 1996. Regeringen bedömer att antalet åklagare kommer att öka med 10-15 under 1998. Antalet administrativ personal kommer att minska med uppemot 200 under innevarande år till följd av uppsägningar hösten 1996. Någon ytterligare minskning förväntas inte under perioden 1998-2000.

En ny myndighet, Ekobrottsmyndigheten, inrättas fr.o.m. den 1 januari 1998. Myndigheten kommer i huvudsak att bemannas med personal inom polis- och åklagarväsendena. Totalt beräknas Ekobrottsmyndighetens personal uppgå till i storleksordningen 360 årsarbetskrafter.

Antalet domare (ordinarie och icke-ordinarie) uppgick första halvåret 1997 i genomsnitt till 1 667, vilket innebär en minskning jämfört med år 1993/94 med cirka 5 procent. Regeringens bedömning är att behovet av domare kommer att vara i stort sett oförändrat under kommande år. Den administrativa personalen har under samma period minskat med cirka 12 procent till 2 980 personer. Den fortsatta datoriseringen gör att en viss minskning kan ske även kommande år.

Inom kriminalvården kommer antalet anställda att minska med cirka 60 årsarbetskrafter under innevarande år. Prognosen för perioden 1998-2000 visar på en minskning med ytterligare cirka 550 årsarbetskrafter.

Utrikesdepartementet redovisar följande bedömningar.

Vid Svenska Institutet beräknas antalet anställda att öka netto med cirka 2 personer fram till årsskiftet 1997/98. Ökningen beror på tillkomsten av projektanställningar i samband med nya uppdrag för institutet, framför allt det s.k. Visbyprogrammet som finansieras inom utgiftsområde 14.

Statens invandrarverk övertog den 1 januari 1997 från polisen ansvaret för de s.k. grundutredningar som görs direkt när en utlänning söker asyl i Sverige. Effekten ur personalpolitisk synvinkel var att friställningar från invandrarverket kunnat undvikas samt att ett antal anställda fått en del av sin arbetstid på obekväma tider. Om inte ansvaret för grundutredningarna förts över hade vissa friställningar varit ofrånkomliga. Anledningen till detta skulle vara att antalet personer som söker asyl i Sverige minskat under senare år. Hur stort antal som skulle kunnat vara aktuella för att friställas är svårt att uppskatta. Det bör dock ha rört sig om ett ytterst fåtal personer som nu hade varit aktuella. Minskningarna av organisationen har framförallt avsett de stora förläggningar som lagts ner sedan slutet av år 1994.

Invandrarverket kommer att från och med den 1 oktober 1997 ta över ansvaret från polisen för utredningar av ärenden som avser ansökningar om uppehållstillstånd där asylskäl inte åberopas. Likaså kommer invandrarverket att ta över ansvaret i ärenden som avser ansökningar om svenskt medborgarskap. Besluten fattas redan i dag i båda ärendekategorierna av invandrarverket. För att utföra de nya arbetsuppgifterna behöver invandrarverket öka sin organisation med 177 årsarbetskrafter. Eftersom förändringen är att betrakta som verksamhetsövergång har den personal inom polisen som idag är sysselsatt med verksamheten rätt att gå över till invandrarverket. Totalt rör det sig här om 188 personer. Enligt uppskattning av invandrarverket har 91 av dessa en sådan bakgrund att de kan placeras in i verkets organisation.

Utlänningar kan med stöd av utlänningslagen (1989:529) tas i förvar. Hittills har polisen haft ansvaret för omhändertagandet. Från och med den 1 oktober 1997 kommer ansvaret för omhändertagandet att flyttas över till invandrarverket. Avsikten med förändringen är att ändra inriktningen av verksamheten vilket framgår av regeringens förslag i propositionen Ändring i utlänningslagens förvarsbestämmelser (prop. 1996/97:147). Den ändrade verksamheten innebär att staten inte betraktar förändringen som verksamhetsövergång. Detta leder till att den personal som hittills varit verksam vid förvaren inte "följer med" arbetsuppgifterna till invandrarverket. Totalt beräknas omkring 100 årsarbetskrafter behövas. Invandrarverket avser att använda egen personal och inte "inhyrd".

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att en ny myndighet skall bildas inom det integrationspolitiska området. Den nya myndigheten kommer att ta över arbetsuppgifter från invandrarverket som rör

introduktion och integration av invandrare. Totalt beräknas den nya myndigheten behöva 100 årsarbetskrafter. Myndigheten behöver i viss utsträckning ny kompetens. I andra delar är förändringen att betrakta som verksamhetsövergång och då har berörd personal som idag är sysselsatt med verksamheten rätt att gå över till den nya myndigheten. Hur många som kommer att använda sig av denna rätt beror i hög grad på var myndigheten kommer att lokaliseras. Detta är ännu inte avgjort.

Regeringen tillkallade i januari i år en särskild utredare att utreda ansvarsfördelningen vid verkställighet av avvísings- och utvisningsbeslut samt inre utlänningskontroll (Dir. 1997:6). Utredaren skall lämna sitt betänkande senast den 30 september 1997. Om betänkandet innehåller förslag om förändrad ansvarsfördelning får detta med stor sannolikhet personalpolitiska konsekvenser. Eventuella förändringar kan komma att genomföras tidigast under år 1998.

Regeringen tillsatte i januari i år en parlamentarisk kommitté för att utreda ny instans- och processordning vid tillämpning av utlännings- och medborgarskapslagstiftningen samt viss översyn av utlänningslagen (Dir. 1997:20). Kommittén skall lämna sitt slutbetänkande senast den 30 april 1998. Om betänkandet innehåller förslag om förändrad instansordning får detta med stor sannolikhet personalpolitiska konsekvenser. Eventuella förändringar kan komma att genomföras tidigast år 2000.

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) inrättades den 1 februari 1996 och är under uppbyggnad. Antalet årsarbetskrafter uppgick under 1996 till 17. Antalet årsarbetskrafter beräknas öka till att under 1998 uppgå till cirka 20.

Hittills har Sida endast sagt upp 10 personer på grund av arbetsbrist. De ytterligare neddragningar i personal, som hittills behövt göras till följd av de besparingskrav som ställts, har kunnat genomföras genom s.k. naturlig avgång, dvs. några få pensionsavgångar och genom att medarbetare själva valt att lämna organisationen. Sida arbetar också med att sätta in kompetensutvecklingsåtgärder så att övertalig personal skall kunna ersätta personal som slutar sina anställningar. Eventuellt kan Sida nödgas säga upp ytterligare personal för att klara sparbettinget. Sammanlagt är det för närvarande ca 60 färre tillsvidareanställda jämfört med ingångsvärdet vid Sida 1995. Sida har också minskat antalet vikarier. Arbetsbördan har ökat eftersom inte antalet uppgifter minskat. Sida har för närvarande i princip anställningsstopp sedan våren 1996. Viss nyrekrytering sker dock för att fylla det behov av kompetens som verksamheten kräver och som inte finns inom organisationen.

Försvarsdepartementet redovisar följande bedömningar

Riksdagen fattade i december 1996 beslut om totalförsvarets utveckling för perioden 1997-2001.

Som en följd av 1996 års försvarsbeslut bedöms personalminskningar komma att ske enligt nedanstående tabell för åren 1998-2000.

PERSONALMINSKNINGAR	1997	1998	1999	2000
Yrkesofficerare		-900	-800	-700
Civilanställda vid Försvarsmakten		-500	-400	-160
Drift- och underhållspersonal vid Fortifikationsverket	-240	-80	-120	
Summa	-240	-1 480	-1 320	-860

Vidare har resurserna för drift och underhåll av försvarsfastigheter överförts från Försvarsmakten till Fortifikationsverket under år 1997 (se vidare regeringens skrivelse 1997/98:4, kapitel 16). Regeringen har i samband med överföringen ställt vissa rationaliseringskrav på verksamheten. Rationaliseringarna innebär bl.a. personalminskningar.

I fråga om yrkesofficerare sker avgångarna med ålderspension, särskild pension eller genom spontana avgångar. Den civila personalen avgår med ålderspension eller sägs upp på grund av arbetsbrist.

Samtidigt kommer rekrytering att ske av yrkesofficerare med 400 år 1998 och med 550 för vardera åren 1999 och 2000.

Minskningen av drift- och underhållspersonal löses med pensionsavgångar under år 1997. Från och med år 1998 sker reduceringarna genom uppsägningar.

Regeringen beslutade den 7 maj 1997 om direktiv avseende lokalisering av ytterligare verksamhet vid Försvarets materielverk (FMV) till Arboga. Utredningen överlämnade den 18 augusti 1997 sin slutredovisning. Utredningen har identifierat och föreslagit att cirka 150 arbetstillfällen förläggs till Arboga. Av dessa beräknas cirka en tredjedel utgöra nyrekryteringar. Regeringen avser att fatta beslut i frågan under hösten 1997.

Regeringen beslutade den 5 december 1996 om direktiv för en översyn av det militära försvarets skolverksamhet. Den 11 augusti 1997 överlämnade skolutredningen ett delbetänkande (SOU 1997:112). Skolutredningen föreslår bl.a. förändringar av försvarets skolors organisation och struktur (se vidare prop. 1997/98:1, utgiftsområde 6 Totalförsvaret, avsnitt 4.6). Förslagen kommer att få konsekvenser för Försvarsmaktens personal. Hur stora personalminskningar som kan bli aktuella och när i tiden dessa infaller går i dagsläget ej att bedöma. Utredningen skall lämna sitt slutbetänkande senast den 2 januari 1998.

Socialdepartementet redovisar följande bedömningar.

I budgetpropositionen för 1997 redovisades bedömningar av personalpolitiska konsekvenser för sex av myndigheterna samt socialförsäkringsadministra-

tionen. Tre mindre myndigheter fick resursförstärkningar, vilket har gjort det möjligt att klara arbetsbelastningen och ökade krav på verksamheterna. Dessa är Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, Statens institut för psykosocial miljömedicin och Socialvetenskapliga forskningsrådet.

För Folkhälsoinstitutet och Smittskyddsinstitutet gjordes bedömningen att det fanns risk för neddragningar på personalsidan beroende på medelstilldelningen för år 1997. Detta har dock inte blivit nödvändigt. För Statens institutionsstyrelse har utvecklingen under det gångna året visat på behov av större neddragningar än vad som bedömdes i budgetpropositionen för 1997, se vidare nedan. De omfattande neddragningar inom socialförsäkringsadministrationen som redovisades förra året har genomförts. Angående uppsägning av personal på försäkringskassorna, se nedan.

Sammanfattningsvis har uttaget av det generella besparingskravet på statlig konsumtion, totalt 11 procent under perioden 1995/96 till och med 1998, hittills medfört ett ansträngt resursläge för myndigheterna inom Socialdepartementets område. Möjligheterna att påverka övriga förvaltningskostnader är små och åtstramningen har därför huvudsakligen resulterat i konsekvenser på personalsidan. Det gäller i synnerhet de mindre myndigheterna där möjligheterna till omprioriteringar i resursanvändningen är begränsade. Som redovisats ovan har vissa omfördelningar gjorts inom verksamhetsområdet i syfte att förstärka personalresurserna för de myndigheter som har haft störst svårigheter att klara arbetsbelastningen.

Personalkonsekvenser till följd av större strukturella förändringar de senaste åren har hittills inneburit neddragningar för en myndighet, Statens institutionsstyrelse (se nedan).

De förslag i budgetpropositionen för 1998 som kommer att innebära strukturella förändringar och som bedöms leda till personalkonsekvenser inom departementsområdet berör Rättsmedicinalverket och Statens institutionsstyrelse. Nedan kommenteras personalkonsekvenserna för de myndigheter som berörs av större resurs- och/eller organisationsförändringar.

Under senare år har den vikande efterfrågan på platser inom missbrukarvården nödvändiggjort nedläggning av ett flertal institutioner. Efterfrågan inom ungdomsvården har dock ökat och viss utbyggnad har skett. De senaste årens beslut om neddragning av missbrukarvården innebär en minskning med cirka 200 anställda under åren 1997 och 1998. Statens institutionsstyrelse (SiS) har nyligen påbörjat ett utvecklingsarbete som kommer att medföra en neddragning med ytterligare omkring 200 anställda. Sannantaget sker således en minskning av personalen med cirka 400 årsarbetskrafter under åren 1997 och 1998. År 1999 bedöms verksamheten vara i balans och personalsituationen stabiliserad.

Genom beslut den 21 december 1995 gav regeringen Rättsmedicinalverket (RMV) i uppdrag att göra en översyn av den rättspsykiatriska undersökningsverksamhetens dimensionering och struktur. Utredningen redovisades i december 1996. Sedan utredningen lämnades har RMV:s instruktion ändrats vilket bl.a. innebär att det ankommer på verket att besluta om erforderliga åtgärder av organisatorisk art för att bedriva verksamheten inom de anslagsramar som ställs till verkets förfogande. Verkets analys av de preliminära anslagsramarna för 1998 och framöver har visat att den nuvarande organisationen inte ryms inom dessa ramar. Verket har mot denna bakgrund beslutat att lägga ned den rättspsykiatriska avdelningen i Uppsala med verkan den 30 juni 1997. Den personal, knappt 40 personer, som inte har fått eller inte accepterat erbjudande att ta anställning på annan ort inom RMV har sagts upp till denna tidpunkt.

Inom socialförsäkringsadministrationen har det i enlighet med besparingskravet vid de allmänna försäkringskassorna gjorts kraftiga resursneddragningar, trots en snabb förändringstakt av regelverket för socialförsäkringarna och övriga bidrag. De allmänna försäkringskassorna som inte är statliga myndigheter bör dock observeras i detta sammanhang eftersom de är statligt finansierade. Antalet anställda vid kassorna minskade från 16 418 till 15 437 från december 1995 till december 1996. Vid utgången av innevarande budgetår antas personalminskningen omfatta 1 220 personer. Om besparingskravet fullföljs tvingas kassorna till ytterligare stora resursneddragningar under kommande budgetår.

Kommunikationsdepartementet redovisar följande bedömningar.

Post- och telestyrelsen (PTS) har för närvarande 160 anställda. Då myndigheten bildades år 1992, dimensionerades den för 208 anställda. PTS har under åren 1993-1996 genomgått rationaliseringar. Parallellt med att PTS har rationaliserat delar av den tidigare verksamheten har nya verksamheter och ny kompetens byggts upp i enlighet med dess uppdrag. År 1997 höjdes PTS anslagsnivå på grund av ändringar av postlagen och telelagen. Personal med specifik kompetens behövde anställas för att klara de nya uppgifterna. De omfattande rationaliseringarna har följts av ny verksamhet och ny kompetens. För närvarande pågår en ny översyn av statens åtaganden på postområdet. En departementspromemoria som bl.a. behandlar PTS uppgifter på postområdet har nyligen färdigställts. Proposition beräknas överlämnas till riksdagen våren 1998. Det är i dagsläget svårt att se vad detta kommer att få för personalpolitiska konsekvenser. I dagsläget förefaller det sannolikt att PTS kommer att behöva nyanställa personal med specifik kompetens för postverksamheten.

Under verksamhetsåret 1996 har antalet anställda inom Luftfartsverket (LFV) ökat med 68 personer till

4 277. Förändringen beror huvudsakligen på trafikutvecklingen som ökade med cirka 6 procent och att LFV övertagit och driver securityverksamhet i egen regi som tidigare varit utlagd på entreprenad. LFV:s prognoser för den framtida trafikutvecklingen pekar på en ytterligare tillväxt inom flygsektorn. De faktorer som kan komma att påverka personalstrukturen under de närmaste åren är införande av ny teknik och EU:s beslut att taxfree handeln inom EU skall upphöra den 30 juni 1999. Enligt de bedömningar som LFV gjort kommer ett avskaffande av taxfree handeln inom EU att innebära en minskning av personal inom LFV med cirka 100 personer. Ny teknik inom flygplaneringstjänst kan inom ett till två år innebära en personalminskning med cirka 25 personer.

Sjöfartsverket bedriver sedan en tid tillbaka ett rationaliseringsarbete som bl.a. syftar till att minska utgiftsnivån med ca 60 miljoner kronor år 2000. Rationaliseringen kommer att innebära en minskning av antalet anställda med 100, 30 vid huvudkontoret i Norrköping och 70 ute i landet. För närvarande pågår förhandlingar och det är idag oklart vilken omfattning naturliga avgångar, pensionsavgångar och uppsägningar har.

Antalet anställda inom Banverket ökade kraftigt under 1996 till 7 461 personer med tillsvidareanställningar. Drygt 300 personer hade vid utgången av 1996 varit projektanställda med anställning mer än ett år. Härutöver finns ett antal andra personer med tillfällig anställning. Ökningen förklaras i allt väsentlig av överföringen av Tågtrafikledningen, 1 073 personer, till Banverket från Statens järnvägar. Som en följd av dels minskade investeringsvolymerna, dels pågående omorganisation ersätts endast nyckelbefattningar efter personalavgångar. Flertalet projektanställda är anställda på de stora investeringsprojekt som pågår. I takt med att dessa projekt färdigställs upphör deras anställning om deras kompetens och erfarenhet inte kan tas till vara i nystartade projekt. Personalrörligheten minskade under 1996 vilket kan vara en följd av det allmänna arbetsmarknadsläget. Lokalt har dock personalrörligheten ökat t.ex. inom Malmöregionen som en följd av Öresundsbroprojektet.

Nyinvesteringarna kommer att minska vid genomförande av verksamheten med föreslagna anslagsnivåer. Detta berör framför allt projektanställda och övriga med tillfällig anställning. De lägre volymerna kommer också att påverka privata entreprenörer, framför allt inom anläggningsbranschen, där Banverket svarar för nästan all entreprenadverksamhet. På grund av pågående organisationsförändring inom Banverket är effekterna av dessa förändringar svåra att bedöma, men en viss övertalighet efter år 1998 kan inte uteslutas.

Vid Vägverket är för närvarande 120 personer uppsagda. Anställningarna för dessa kommer att upphöra under 1997 och 1998. Därutöver finns en

beräknad övertalighet om cirka 150 personer för 1998, ca 25 personer för 1999 och cirka 25 personer för år 2000. Denna övertalighet kommer att hanteras av Vägverkets interna arbetsförmedling. Detta innebär att vissa av de övertaliga kommer att omplaceras inom verket, vissa kommer att förtidpensioneras, m.m. samt vissa kommer att sägas upp. Hur många som kommer att sägas upp kan för närvarande inte beräknas.

För 1997 gäller att antalet tillsvidareanställda vid Statens institutet för kommunikationsanalys (SIKA) kommer att öka med 5 personer. Från och med 1998 kommer personalen att öka med sju personer.

Försäljningen av Swebus 1996, som ett led i koncentrationen till kärnverksamheten, innebär för Statens järnvägar (SJ) att antalet anställda minskade med 6 500 personer inom koncernen. Som en effekt av den ekonomiska situation som rådde 1996 beslutade SJ vid årsskiftet 1996/97 att genomföra ett åtgärdsprogram för att anpassa verksamheten till rådande efterfrågan. Sammanlagt omfattar programmet personalminskningar på cirka 1 500 anställda under 1997 och första halvåret 1998. Inga ytterligare förändringar bedöms uppkomma 1998 för SJ:s del.

Ett minskat bidragsanslag föreslås för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), vilket i kombination med vissa kostnadsökningar bedöms kunna medföra att ett tjugotal personer riskerar uppsägning under 1998. De personalpolitiska konsekvenserna under de därpå följande budgetåren kan f.n. ej bedömas.

Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) redovisar i delårsrapporten en prognos för budgetåret 1997 som visar ett underskott i verksamheten på 3,8 miljoner kronor. Mot bakgrund av detta underskott och den föreslagna anslagsramen kan det inte uteslutas att personalminskningar kommer att krävas under 1998. I dagsläget kan dock inget sägas om omfattningen av eventuella personalminskningar.

Finansdepartementet redovisar följande bedömningar.

Inom Statistiska centralbyrån (SCB) kommer utvecklingen under den kommande treårsperioden att innebära en fortsatt minskning av personal finansierad genom anslag. Det totala personalbehovet är beroende av uppdragsverksamhetens utveckling. Fortsätter den positiva utvecklingen av uppdragsfinansierad verksamhet, kan personalminskningarna som följd av anslagsminskningen begränsas. Vid oförändrad uppdragsvolym kan en minskning av personalvolymen med ett 20-tal personer per år erfordras för att klara besparingskraven. Detta bör kunna ske inom ramen för naturlig avgång.

Vid Sveriges inträde i EU ställdes Tullverket inför en omfattande förändring av sin verksamhet. Arbetsvolymerna minskade kraftigt, främst avseende klarering och ett helt nytt regelverk infördes. Som en följd av detta beslutade riksdagen att anpassa Tull-

verkets dimensionering efter de nya förutsättningarna (prop. 1994/95:100 bil. 8, bet. 1994/95: SkU23 och 33, rskr. 1994/95:240). Beslutet innebär att anslaget minskades med 288 miljoner kronor under en tvåårsperiod. Verket fick även en ny organisation från och med den 1 juli 1995 och personalstyrkan reducerades med cirka 820 personer. Den nya organisationen skulle enligt förutsättningarna omfatta 2 450 årsarbetskrafter. Tullverkets dimensionering och organisation är för närvarande föremål för en utvärdering i enlighet med Skatteutskottets betänkande (1994/95:SkU23).

Med anledning av nya arbetsrutiner och ny organisation för Riksgäldskontoret har sammanlagt 12 befattningshavare sagts upp under budgetåret 1995/96 på grund av arbetsbrist. Inberäknat de befattningshavare som sagts upp tidigare under budgetåret har sammanlagt 30 personer lämnat kontoret under 1995/96. En mindre organisationsförändring och behov av kompetenstillskott har medfört att kontoret nyanställt 9 personer. Den sammanlagda personalminskningen under budgetåret 1995/96 uppgår således till 21 personer. Enligt Riksgäldskontorets bedömning kommer en minskning av fast anställd personal att ske med 10 personer under åren 1997 - 2000. Under åren 1997-1999 bedömer kontoret att det krävs ett tillskott på 15 tidsbegränsat anställda i samband med introducering av nytt låneinstrument. Riksgäldskontoret bedömer att detta tillfälliga personaltillskott kan avvecklas efter två år.

För Riksskatteverkets (RSV) del pekar nuvarande siffror på att prognosen om en personalminskning om 207 årsarbetskrafter 1997 står sig. För 1998 redovisas en ny bedömning, enligt vilken personalminskningen kommer att uppgå till i storleksordningen 150-200 årsarbetskrafter, istället för den tidigare prognosen om 5 årsarbetskrafter. 1999 års prognos om en minskning med 256 årsarbetskrafter ligger fast. Eventuella personalkonsekvenser i samband med en kommande regionalisering ligger utanför dessa prognoser.

Arbetsgivarverket har nyligen sett över sin organisation. Organisationsöversynen kommer sannolikt att leda till en personalminskning.

Lokalförsörjningsverket läggs ned fr.o.m. den 1 januari 1998 och verksamheten avvecklas. Uppgifterna att lämna stöd till regeringen i budgetarbetet samt förvaltning och avveckling av tomma lokaler läggs på Statskontoret. Dessa uppgifter bedöms kräva högst 5 - 6 årsarbetskrafter av Lokalförsörjningsverkets cirka 35 anställda.

Statens ekonomistyrningsfunktion renodlas och en ny myndighet inrättas. Den statliga produktionen av ekonomi- och personaladministrativa system och stödtjänster samordnas och integreras i den nya myndigheten. Regeringen avser att tillsätta en organisationskommitté för att dels föreslå vilka verksamheter som skall ingå, dels hur den nya myndigheten skall organiseras samt genomföra de praktiska förbe-

redelser som krävs för att den nya organisationen skall kunna verka tidigast från den 1 juli 1998. De myndigheter som främst berörs är Riksrevisionsverket (RRV) och Statens löne- och pensionsverk (SPV).

I utredningen om Reformerad stabsorganisation (SOU 1997:80) görs bedömningen att det finns förutsättningar att lokalisera tillkommande aktualiseringsverksamhet inom ramen för SPV:s pensionsverksamhet till Söderhamn. Regeringen delar denna bedömning och avser att fatta beslut om att verksamhet motsvarande cirka 50 arbetstillfällen under två år skall förläggas till Söderhamn.

Utbildningsdepartementet redovisar följande bedömningar.

Strukturförändringar eller besparingar inom skolområdet har under innevarande år inte inneburit några personalförändringar inom staten. Skolverket övertar fr.o.m. 1998 ansvaret för förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen vilket innebär ett vidgat ansvarsområde som kommer att kräva personalförstärkningar.

Budgetpropositionen för 1997 innehöll förslag inom högskoleområdet på såväl besparingar på per capita, ersättningen i grundutbildningen som en utbyggnad av antalet platser. Totalt sett innebär det att personalutvecklingen vid universiteten och högskolorna i mycket liten grad påverkas. Den fortsatta utbyggnaden av högskolan – 1998 och framåt – liksom nyetableringar av högskolor kommer att innebära att antalet anställda i högskolan kommer att öka.

De besparingar som görs på forskningsråden kompenseras totalt sett mer än väl av de ökade satsningarna från de olika forskningsstiftelserna. Förändringar i stiftelselagarna har medfört större samverkan mellan stiftelserna, forskningsråden och sektorsorganen. Totalt kommer forskningssystemet att tillföras med i storleksordningen 1,5 miljarder kronor per år från de olika forskningsstiftelserna. Detta kan jämföras med besparingar på totalt 1,1 miljarder kronor, varav cirka 560 miljoner kronor inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde för år 1998 och framåt. Detta innebär att de beslutade besparingarna inte i någon nämnvärd utsträckning bör ge negativa effekter på sysselsättningen.

Rådet för forskning om universitet och högskolor kommer att avvecklas fr.o.m. budgetåret 1998. Totalt berörs knappt 1,5 årsarbetskrafter.

Jordbruksdepartementet redovisar följande bedömningar.

Antalet anställda vid Statens jordbruksverk ökade under år 1996 med 50 personer jämfört med året innan. Administrationen av den gemensamma jordbrukspolitikerna, vilket bl.a. innefattar stödutbetalningar och kontrollåtgärder i enlighet med EU:s förordningar på området, har föranlett personalförstärkningen. Under innevarande år beräknas personalstyrkan behöva förstärkas med uppskattnings-

vis ytterligare 20 personer p.g.a. att nya stödformer införts. Även för den kommande treårsperioden beräknas tills vidare en viss resursförstärkning krävas p.g.a. utbyggnaden av miljöprogrammet. Regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning som ser över jordbruksadministrationen vilken kan komma att påverka personalsituationen.

Distriktsveterinärorganisationen, för vilken Statens jordbruksverk är chefsmyndighet, omorganiserades den 1 juli 1995. Som en följd av detta valde cirka 90 veterinärer att lämna organisationen för att istället arbeta på privat basis. För innevarande år liksom för den kommande treårsperioden bedöms personalstyrkan ligga kvar på nuvarande, lägre nivå.

Antalet anställda vid Fiskeriverket var oförändrat under år 1996 i jämförelse med året innan. Anslaget minskades med 10 procent för år 1997. Som en följd av detta har 16 personer sagts upp, men p.g.a. långa uppsägningstider inträffar personalminskningarna först år 1998. För år 1998 planeras dock en satsning på fiskevård samtidigt som satellitkontroll inom fiskets område införs till följd av EU-regler, vilket torde dämpa den tidigare aviserade personalminskningen vid verket. För närvarande pågår en utredning av fiskeridadministrationen vilken kan komma att påverka personalsituationen på verket.

Statens livsmedelsverk utökade personalstyrkan med 35 personer under år 1996, bl.a. som en konsekvens av EU-medlemskapet. För kommande treårsperiod är dock bedömningen att antalet anställda vid verket måste minska med cirka 30 personer för att anpassa kostnaderna till tilldelade medel.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ålades kraftiga besparingar budgetåret 1995/96. Nästan 190 personer sades då upp, men p.g.a. uppsägningstider avslutas dessa anställningar först under innevarande år. SLU omfattas av utbyggnaden av antalet högskoleplatser som aviserades i den ekonomiska vårpropositionen. Det innebär ett ökat behov av lärare m.m. år 1998 och framåt.

Arbetsmarknadsdepartementet redovisar följande bedömningar.

Arbetsmarknadsverket har gjort en stor organisationsförändring som innebär att administrativa stödfunktioner för hela landet från och med den 1 januari 1997 samordnas i organisationen AMS Tjänster. Omorganisationen innebär att nya ansvars- och rollfördelningar etableras inom AMS och vid länsarbetsnämnderna samt nya krav på kompetens och förhållningssätt inom organisationen. Den nya organisationen möjliggör både omedelbara och successiva besparingar inom AMS och länsarbetsnämnderna.

Vid Arbetarskyddsverket har en minskning med 34 årsarbetskrafter skett under budgetåret 1997. För budgetåret 1998 förutses en personalminskning med 9 årsarbetskrafter. Budgetåren 1999-2000 kan för närvarande inga förändringar förutses.

För Arbetslivsinstitutets del planeras inga personalminskningar under budgetåret 1997. Minskat anslag med 5,6 miljoner kronor för 1998 kan föranleda personalminskningar. Institutet planerar för viss omorganisation. Inga förändringar kan för närvarande förutses budgetåren 1999-2000.

Rådet för arbetslivsforskning planerar inga personalminskningar 1997. I stället avser rådet att göra en långsiktig besparing genom att minska sitt lokal innehav. Budgetåret 1998 kan minska anslag med cirka 900 000 kronor föranleda personalminskningar. Inga förändringar kan för närvarande förutses 1999-2000.

Arbetsdomstolen beräknar kunna bibehålla organisationen 1997 genom att använda anslagssparande från föregående budgetår. Budgetåret 1998 kommer man sannolikt att behöva minska med en eller två assessorskompetenta sekreterare. Inga förändringar kan för närvarande förutses 1999-2000.

Jämställdhetsombudsmannen har under budgetåret 1997 nyanställt fem personer.

Kulturdepartementet redovisar följande bedömningar.

Vid Riksantikvarieämbetet (RAÄ) och Statens historiska museer (SHMM) har totalt 34 personer sagts upp år 1996, varav 11 under andra halvåret. Uppsägningarna berodde främst på minskade infrastrukturarbeten som ledde till nedläggning av uppdragsverksamheten i Visby (21 personer) och neddragningar på uppdragsverksamheten inom mittområdet (10 personer). Efter en omorganisation inom RAÄ sades 3 personer upp.

Inför 1998 års besparingskrav m.m. har RAÄ och SHMM under våren 1997 sagt upp 15 personer som samtliga har ett års uppsägningstid. Av dessa var 9 personer anställda inom RAÄ och 4 personer på SHMM. Olika besparingsåtgärder diskuteras inom myndigheten, möjligen kan resultatet innebära att fler personer måste sägas upp. Under år 1997 har organisationsarbetet för den avgiftsfinansierade uppdragsverksamheten lett till att cirka 40 personer, både arkeologer och administrativ personal, har sagts upp. Syftet med uppsägningarna är att skapa en långsiktig balans mellan resurser och kostnader mot bakgrund av kraftigt vikande uppdragsunderlag. Uppsägningstider innebär att effekten av nedskärningarna kommer att visa sig först år 1998.

I januari 1998 bildar SHMM en egen myndighet. Det kommer med stor sannolikhet att medföra en översyn av organisationen.

Naturhistoriska riksmuseet har beroende på medelsbrist under första halvåret 1997 sagt upp och vakantsatt 36 tjänster, varav 17 lönebidragsanställda. Ytterligare vakantsättningar och uppsägningar kan bli aktuella beroende på medelstillelningen.

Statens musiksamlingar har, till följd av de minskade bidrag som annonserades i budgetpropositionen för 1997, sammanlagt sagt upp och vakantsatt 4 an-

ställningar under budgetåret 1995/96 och 2 anställningar under budgetåret 1997.

Närings- och handelsdepartementet redovisar följande bedömningar.

Kommerskollegiet har minskat sina anställda till följd av de besparingskrav som ställts. Kollegiet räknar med att antalet anställda minskar från cirka 95 år 1997 till 88 år 2000. Nedgången i antalet anställda beräknas kunna ske genom att uppkomna vakanser inte återbesätts.

Hittills genomförda besparingar har för Konkurrensverkets del inte inneburit några uppsägningar av personal. Verket har i besparingssyfte emellertid avstått från vissa nyrekryteringar vid uppkomna vakanser. Beräkningar av utgifter och anslagstilldelning för Konkurrensverkets förvaltningskostnader under perioden 1998-2000 pekar dock mot att ett underskott kan komma att uppstå fr.o.m. 1999 för att sedan öka ytterligare under det följande året. En anpassning av verkets personalstyrka kan således bli aktuell och uppskattningsvis torde riktmärket för antalet årsarbetskrafter år 2000 behöva justeras ned från dagens 121 till cirka 100.

Riksdagen beslutade i juni 1997 (prop. 1996/97:84, bet. NU1996/97:NU12, rskr. 1996/97:xxx) att en särskild energimyndighet skall inrättas den 1 januari 1998. Till denna myndighet skall föras merparten av myndighetsfunktionerna på energiområdet och då främst från Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK). Eftersom förändringen är att betrakta som verksamhetsövergång har den personal som idag är sysselsatt med verksamheten rätt att gå över till den nya myndigheten. Inrättandet av den nya myndigheten bedöms inte leda till att personal friställs. Regeringen beslutade i mars 1997 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att förbereda inrättandet av den nya myndigheten. Utredaren skall enligt direktiven senast den 15 september 1997 lämna förslag till organisation, uppgifter, bemanning, kompetens och arbetsformer m.m. för den nya myndigheten.

Patent- och registreringsverket (PRV) är mitt i en stor satsning på att förnya sitt nuvarande IT-system. Detta innebär att arbete kan utövas effektivare och att det kommer att vara ett behov av mindre personal i framtiden. Exakt vad detta kommer att innebära är för närvarande svårt att överblicka.

Regeringen har beslutat att utlokalisera PRV:s varumärkesavdelning från Stockholm till Söderhamn. Utlokaliseringen skall vara genomförd den 1 juli 1999. Det kommer förmodligen att vara en mycket liten del av nuvarande styrka (cirka 90 personer) som kommer att flytta med till Söderhamn och denna personal måste därför ersättas med nyrekryteringar.

Statens geologiska undersökningar (SGU) har på grund av budgetnedskärningar och ett allmänt högt kostnadsläge sagt upp 29 personer som kommer att sluta under 1998. Verksamheten och ekonomin skall

enligt planerna vara i balans år 2001. Regeringen föreslog i 1997 års ekonomiska vårproposition att SGU och Statens oljelager (SOL) skall gå samman till en myndighet den 1 januari 1998 med syftet att få en effektiv avveckling av oljelagringsansläggningarna under långsiktigt stabila former. Detta är att betrakta som en verksamhetsövergång och den berör cirka 55 personer. Regeringen föreslår i budgetpropositionen att uppgifter om miljösäkring av Adakgruvan förs över från NUTEK till SGU per den 1 januari 1998.

Inrikesdepartementet redovisar följande bedömningar.

Genomförda rationaliseringar inom lantmäteriområdet har medfört personalreduceringar under år 1996 på totalt cirka 110 personer. Fortsatta rationaliseringar under åren 1997 och 1998 beräknas enligt Lantmäteriverket innebära personalreduceringar med i storleksordningen 750 personer. Minskningen av antalet anställda sker främst som en följd av minskad orderingång i uppdragsverksamheten och att en ny och effektivare arbetsprocess införs i fastighetsbildningsverksamheten.

Vid länsstyrelserna beräknas antalet anställda minska med cirka 150 personer under år 1997 och cirka 100 personer år 1998. Det är svårt att nu bedöma personalminskningarnas omfattning de närmaste åren. Flera länsstyrelser har redan tidigare planerat sina personalminskningar för hela mandatperioden. Flertalet länsstyrelser har ett anslagssparande som tas i anspråk vid neddragning av resurser.

De personalpolitiska konsekvenserna av den integrationspolitiska proposition som lämnas samtidigt med budgetpropositionen kan inte fastställas definitivt. En ny integrationsmyndighet föreslås inrättas som delvis eller i i modifierad form tar över den integrationsverksamhet som idag bedrivs av Statens invandrarverk. Den organisationskommitté som skall tillsättas skall utreda den närmare organisationen av myndigheten. Förslaget i betänkandet Lika möjligheter (SOU 1997:82) innebär emellertid att den integrationsverksamhet som idag bedrivs av invandrarverket berör cirka 80 anställda. Den nya myndigheten beräknas ha cirka 100 anställda, dvs. ett nettotillskott på 20 personer. Myndigheten kommer att ha vissa nya kompetensbehov. En annan faktor som kan komma att påverka den berörda personalen är den nya myndighetens lokalisering. Denna fråga är ännu inte avgjord. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering skall inordnas i den nya myndigheten med en i myndigheten självständig ställning. Denna förändring förväntas inte påverka antalet anställda.

Miljödepartementet redovisar följande bedömningar.

Vid Statens naturvårdsverk är en minskning av personalen erforderlig för att klara besparingskraven. Detta sker genom indragning av tillfälligt anställd personal, pensioneringar och naturlig avgång. Totalt

beräknas personalen minska med cirka 70 personer under perioden 1995/96 - 1999 till följd av besparingarna.

Kemikalieinspektionen räknar med personalbesparingar på 2 personer per år under perioden 1998-2000, dvs. totalt 6.

Koncessionsnämnden för miljöskydd planeras upphöra från år 1999. Uppgifterna och personalresurserna (cirka 30 personer) förs då över till domstolsväsendet i enlighet med regeringens beslut om lagrådsremiss om en miljöbalk.

Som en följd av energiöverenskommelsen och beslutet om kärnkraftsavvecklingen krävs en förstärkning av strålskydds- och kärnsäkerhetsverksamheten. Statens strålskyddsinstitut och Statens kärnkraftsinpektion beräknas behöva ytterligare 9 respektive 12 nya handläggare.